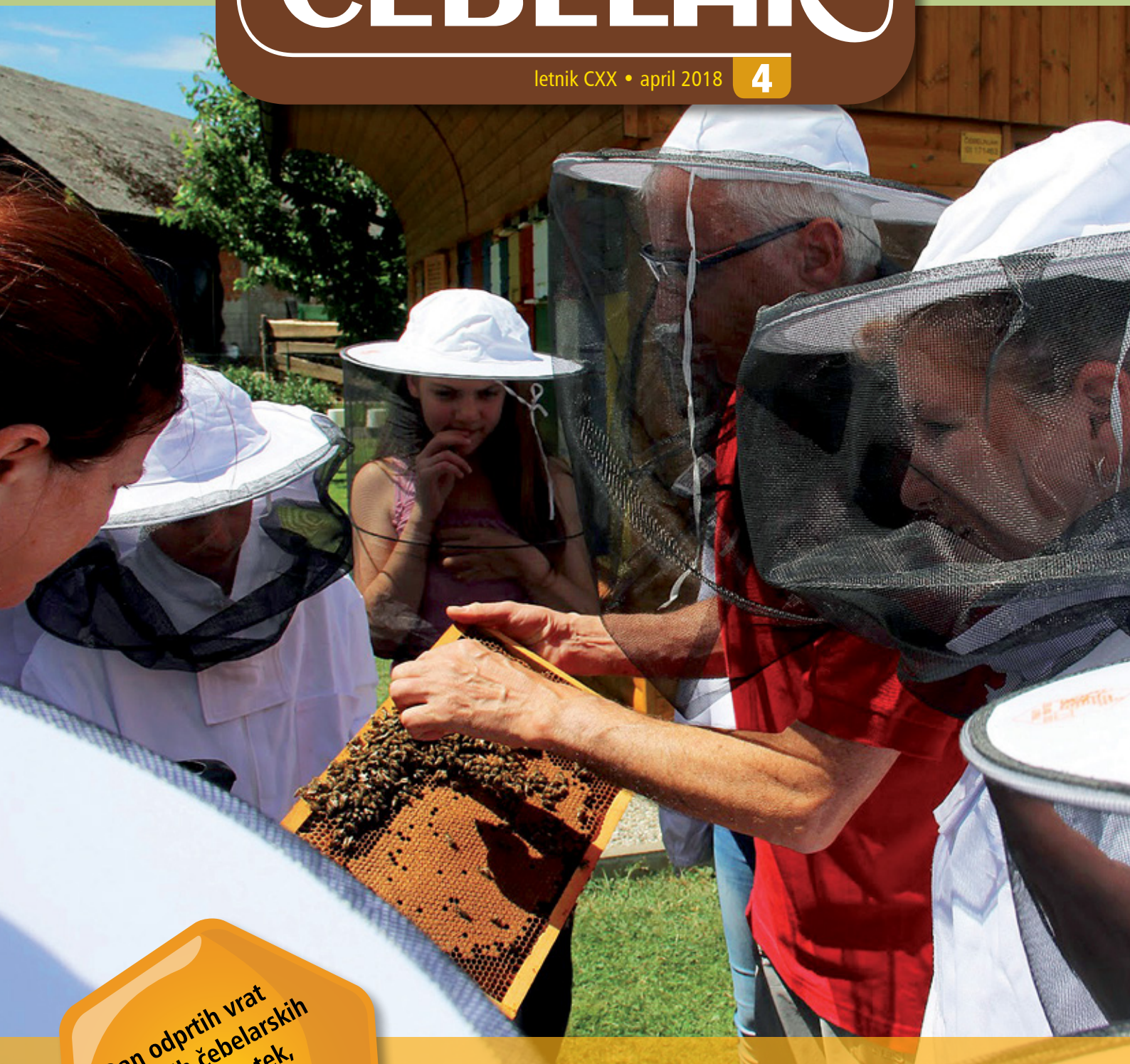

Slovenski ČEBELAR

letnik CXX • april 2018

4

Dan odprtih vrat
slovenskih čebelarskih
društev – petek,
20. aprila 2018

- Kombinacija neonikotinoidov in slabe prehrane usodno ogroža zdravje čebel
- Kakšno je zdravstveno stanje kostanjevih sestojev po vnosu parazitoida kostanjeve šiškarice
- Karakterizacija čebeljih pridelkov

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.
Gabrje 42, 1356 Dobrova
Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307
GSM: 031 351 964

E-pošta: robineli@siol.net
WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME TRGOVINA - ČEBELARSTVO

IZDELAVA IN PRODAJA
VSEH VRST SATNIC.
PO DOGOVORU MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA.
(MIN. KOLIČINA 30 KG)
OGLEJTE SI IZDELAVO
SATNIC NA
NAŠI SPLETNI STRANI.

SATNIKI

MATIČNA REŠETKA

SATNIKI Z OŽIČENIMI
SATNICAMI

SATNICE

ČEBELJE POGAČE

OJAČANA RAZSTOJŠČA
RAZSTOJŠČA 11 + 3
JAHAJČI ZA SATNIKE

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Delovni čas: od pon. do čet.: 9.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 9.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBILJENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
4-% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Logar

ČEBELARSKA OPREMA

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Izdelano s smislom za detajle.

DELOVNI ČAS TRGOVINE

PONEDELJEK-PETEK:

09.00-12.00
13.00-17.00

SOBOTA:

09.00-12.00

Izkoristite **AKCIJSKE CENE** izdelkov za
nakladne panje iz PVC materiala
(proizvajalec Anel Grčija)

Satni pitainik 1,5 l, LR, DB, PVC
Akcijska cena: **1,89 EUR**

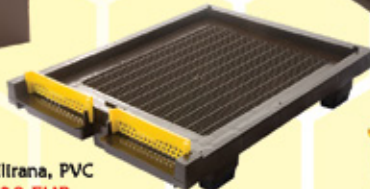
Pitalnik LR 7,5 l, PVC
Akcijska cena: **6,84 EUR**

POKROV ZA LR PANJ
- s poliuretansko izolacijo,
ventilacijskimi čepi in z odprtino za
hranjenje ali brez odprtine, PVC

Podnica LR ventilirana, PVC
Akcijska cena: **10,38 EUR**

PVC SATNICA Z OKVIRJEM
za LR 1/1 ali 2/3
- dolga življenska doba
- pred uporabo satnico
povoskajte

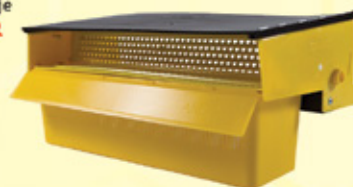

Matična rešetka LR PVC 421x506
Akcijska cena: **1,80 EUR**

Mreža za pridobivanje propolisa
PVC, 425x510 mm
Akcijska cena: **2,66 EUR**

SMUKALNIK CVETNEGA PRAHU PVC
Primeren za AŽ in LR panje
Akcijska cena: **8,30 EUR**

PANJ LR IZ UMETNE MASE
- poliuretanska izolacija ohranja panj
hladen poleti in tople pozimi.
- prihranek pri času in denarju, saj ni
posebnega vzdrževanja, barvanja,
- možnost razkuževanja vseh delov
panja.
- lahek za prenašanje,
- dolga življenska doba,
- nakup panja po posameznih delih

LOGAR TRADE D.O.O.
POSLOVNA CONA A 41
SI-4208 ŠENČUR

04 25 19 410

info@logar-trade.si

www.logar-trade.si

Naročeno lahko odpošljemo s paketno pošto.

Akcijske cene veljajo od 01.04.2018 do 30.04.2018 oz. do prodaje zalog. Cene vključujejo DDV.

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme nad 100,00 € priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico 4 % popusta.

Spoštovane čebelarke in čebelarji!

V zadnjih štirih letih se škode v slovenskih gozdovih kar vrstijo. Na začetku februarja 2014 je žled uničil več kot 900 ha površin, tako močno, da jih bo treba ponovno pogozditi, leto kasneje je sledila množična razmnožitev podlubnikov v smrekovih sestojih, lani pa smo doživeli še katastrofalen vetrolom.

Takoj po žledolomu se je oglasila Zveza tabornikov Slovenije in ponudila Zavodu za gozdove pomoč svojih članov, da prostovoljno sodelujejo pri zbiranju sredstev za nakup gozdnih sadik in tudi pri samem sajenju drevesc. V gozdovih namreč najpogostejše in najraje preživljajo svoj prosti čas, zato jim ni vseeno, kaj se bo z njimi v prihodnje dogajalo.

Ali tudi nas čebelarje skrbi usoda slovenskih gozdov? Ali se zavedamo, da imajo smrekov, lipov, hojev in javorov med svoj izvor v gozdnih sestojih? Ali smo že pozabili, da je lanska poznopomladanska pozeba uničila sadno drevje in akacijo in da smo imeli kolikor toliko normalno pašo samo zaradi odličnega medenja smreke, ki pa jo ravno zadnja leta vremenske ujme najbolj prizadevajo? Gozd je pradomovina čebel. Nekdaj jim je dajal zavetje v votlih deblih dreves, številne drevesne in grmovne vrste so jim od pomladi do jeseni zagotavljale medičino, mano in cvetni prah, na popkih topolov ter trepetlik pa so nabirale smolo za izdelavo propolisa. Takrat je bil zanje človek sovražnik, ki je skupaj z medvedom tekmoval, kdo jim bo ukradel več medu.

Danes živijo čebele v popolnoma drugačnih razmerah. Človekova naloga je, da jim zagotavlja pogoje za preživetje, in mednje nedvomno spada zagotavljanje ustrezne paše. Zato mora postati usoda gozdov ne samo skrb gozdarjev in lastnikov gozdov, ampak tudi skrb nas, ki čebele gojimo in jih imamo radi.

V Sloveniji je približno 220 čebelarskih društev s 8000 člani, ki so dejavni na celotnem območju države. Če združimo svoje moči in se povežemo z gozdarji na terenu, lahko ogromno pripomoremo, da se posledice katastrofalnih ujm sanirajo ter da se počasi spet vzpostavi nekdanje ravnotežje.

In kakšna dela bi lahko pri obnovi gozdov opravljali čebelarji prostovoljci? Spomladi, ko bo odstranjeno podrti in polomljeno drevje, bo potrebnih veliko rok za sajenje gozdnih sadik, zato je priporočljivo, da se čebelarji čim prej povežejo z lokalno pristojnimi revirnimi gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije in se z njimi dogovorijo za obliko sodelovanja. Po podatkih, ki jih imam, naj bi bilo letos in verjetno tudi v prihodnje na voljo dovolj sadik bukve in smreke, pogozdovanje pa bo trajalo več let. Upamo lahko, da bodo drevesnice v prihodnje razmnoževale v večji meri tudi javore, divje češnje, lipe in prave kostanje, ki so za čebelarstvo in za

samo biotsko pestrost naših gozdov zelo pomembni. Zanimivo je, da dosega gozdni hodi na primer gorskega javora tudi do desetkrat višjo ceno od bukve.

Poleti je treba skrbeti, da nemedeci gozdni plevel ne zaduši mladih sadik, zato ga odstranjujemo. Z gozdarji se lahko dogovorimo tudi za pomoč pri zaščiti drevesc pred objedanjem divjadi. Tu gre za dve vrsti posegov: lahko zaščitimo vsako drevesce posebej ali pa uporabimo tako imenovano površinsko zaščito, ko s posebnimi mrežami ogradimo del zasajene gozdne površine, s čimer preprečimo na primer srnam in jelenom dostop do drevesc. Za iglavce uporabljamo običajno posamično zaščito s kemičnimi sredstvi, ki živalim niso škodljiva. Na koncu rastne sezone, torej v jeseni, zaščitimo terminalne popke smrek. Hojevi ali jelovi drevesc po navedi ne sadimo, ker se ta drevesna vrsta zelo dobro sama razmnožujejo s semeni. Obrod semena pri jelki je bogat, povprečno obrodi vsaka tri do štiri leta, vendar je težava objedanja rastlinojede divjadi ravno pri njih največja. Jelka je ena najbolj sencoljubnih drevesnih vrst pri nas in lahko pod krošnjami večjih dreves životari tudi do 150 let, zato je ves ta čas na udaru objedanja. Če ji na primer jelen enkrat ali večkrat požre terminalni popek, za dolgo zavre njeno rast. Iz izkušnje vem, da pri jelki le redki lastniki gozdov izvajajo individualno zaščito, ker se vsem zdi to delo predrago in morda celo nepotrebno. Toda čebelarji vemo, kako bogato lahko včasih zamedimo ta lepota naših gozdov, zato bi bilo škoda, da ji ne bi čim prej pomagali prebroditi mladostnih težav.

Gozdarji in čebelarji pa bi lahko sodelovali tudi pri negi mladja. To je najmlajša oblika naravnega gozda, ko dosežejo drevesca višino do dveh metrov. V letih, ki so pred nami, bo gozdarska služba tako obremenjena z obnovo sestojev, da gozdarji ne bodo mogli posvečati dovolj skrbi mladju, in tu bi jim lahko čebelarji ponudili roko. Dovolj bo, da revirni gozdar pokaže osnove odbire perspektivnih drevesc, ki jih je treba zaščititi pred konkurenti in pred divjadjo, in da morda občasno preveri naše delo, pa bomo nekoč vsi imeli korist in obojestransko zadovoljstvo. Verjetno bomo čebelarji pri selekciji dajali prednost medovitim drevesnim vrstam, zlasti divjim češnjam, javorom, lipam, smrekam in jelkam, toda to bo obenem tudi naš prispevek k še bolj uravnoteženemu in bogatejšemu gozdu.

Franc Šivic

KAZALO

UVODNIK

Franc Šivic109

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Mojca Rot: Kakšno je zdravstveno stanje kostanjevih sestojev po vnosu parazitoida kostanjeve šiškarice111
Jože Skumavec: Robinija, ne akacija113
Dr. Aleš Gregorc: Analize odmiranja čebeljih družin in pristop k učinkovitemu zatiranju varoj114
Dr. Maja Smodiš Škerl: BPRACTICES, nove prakse za trajnostno čebelarstvo116
Dr. Maja Smodiš Škerl: Kombinacija neonicotinoidnih insekticidov in slabe prehrane usodno ogroža zdravje čebel117
Vlado Auguštin: Na kongresu Beecome tudi o ponaredkih voska118
Igor Holy: Kumafos ne, kumafos da119
Mag. Andreja Kandolf Borovšak: Karakterizacija čebeljih pridelkov, 1. del121
Dr. Andrej Gogala: Dvobarvna dišavka (*Osmia bicolor*)122
Anton Tomec: Peter Pavel Glavar et al.: Čebelarstva pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja123

DELO ČEBELARJA

Dr. Stanislav Kapun: Čebelarjeva opravila v aprilu124

IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV

OBVESTILA ČZS128

OGLASI

V SPOMIN140

INDEX

EDITORIAL

Franc Šivic109

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Mojca Rot: What is the health condition of chestnut trees after the introduction of chestnut gall wasp parasitoid111
Jože Skumavec: Black locust, not acacia113
Aleš Gregorc, DSc: Analysis of the honeybee colonies decline and the approach to effective varroa control114
Maja Smodiš Škerl, DSc: BPRACTICES, new practices for sustainable beekeeping116
Maja Smodiš Škerl, DSc: Combination of neonicotinoid insecticides and poor diet fatally threatens the health of bees117
Vlado Auguštin: On the Beecome congress also about beeswax forgery118
Igor Holy: Coumafos no, coumafos yes119
Andreja Kandolf Borovšak, MSc: Characterisation of honeybee products, part I121
Andrej Gogala, DSc: Two-coloured mason-bee (*Osmia bicolor*)122
Anton Tomec: Peter Pavel Glavar et al.: Written beekeeping legacy of Peter Pavel Glavar123

BEEKEEPER'S WORK

Stanislav Kapun, DSc: Beekeeper's tasks in April124

FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA128

ADS

IN MEMORIAM140

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKO ZVEZE SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si

Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si

Priznana rejska organizacija: Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si

Opazovalno-napovedovalna služba: Jure Justinek, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, jure.justinek@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://ecelebar.czs.si/User/Login?returnUrl=/

Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:

Vlado Auguštin: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si

Aleš Bozovičar: 01/729 61 12, 030/604 015, ales.bozovicar@czs.si

Svetovalci specialisti za ekonomiko

Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si

Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si

Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane

Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si

Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si

Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomasz.samec@czs.si

Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicelebar.php

GlasiloslovenskičebelarjejeustanoviloSlovenskočebelarskodruštvozaKranjsko,Štajersko,KoroškoinPrimorskoleta1898.IzdajagaČebelarskazvezaSlovenije,BrdopriLukovici8,1225Lukovica.

Vpisanojevrazvidmedijev,kiğavodiMinistrstvozaizobraževanje,znanosťinšportRS,podzaporednoštevilko585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

TransakcijskiracunČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Janez Gregori, Mira Jenko Rogelj, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicelebar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Člankido petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani:

165 €, četrtina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4- do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglaš po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7850, Tiskano: 23. 3. 2018.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Dan odprtih vrat slovenskih čebelarskih društev bo v petek, 20. aprila 2018. Nominirana fotografija z mednarodnega natečaja čebelarstva fotografije Čebelarske zveze Slovenije 2018.

Foto: Silvo Božičko, Slovenija

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Matej Mandelj, tajnik: 041/337 854, matej.mandelj@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarska knjižnica Janeza Golčnika (vsak prvi delovni četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

- Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarskem centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarskem razvojno-zobraževalnem centru): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.
- Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarskem centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

Kakšno je zdravstveno stanje kostanjevih sestojev po vnosu parazitoida kostanjeve šiškarice

Mojca Rot

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica
mojca.rot@go.kgzs.si

Kostanjevo šiškarico (*Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu) uvrščamo med najnevarnejše škodljivce pravega kostanja. Gre za invazivno tujerodno vrsto z visokim razmnoževalnim potencialom. V novih okoljih z veliko zastopanostjo pravega kostanja in odsotnostjo naravnih sovražnikov je vzpostavila velike populacije in se hitro ustalila. Njen pojav je povezan z nastankom velike gospodarske škode, ki se je odražala v zmanjšanju pridelka, letnega prirasta lesa in medonosnosti kostanja. V Sloveniji smo se s pojavom kostanjeve šiškarice srečali med prvimi v Evropi.

Iz Kitajske, od koder vrsta izvira, je bila z žlahtniteljskim materialom kostanja vnesena v Italijo proti koncu 90. let prejšnjega stoletja. Prvič je bila odkrita v provinci Cuneo v Piemontu leta 2002. Od tam se je postopno širila po Evropi. V Slovenijo je bila vnesena s sadilnim materialom leta 2004. Slovenija je takoj sprejela nacionalne ukrepe za izkoreninjenje in preprečevanje širjenja tega škodljivca, v letu 2006 so bili sprejeti tudi ukrepi na ravni EU. Vendar se je škodljivec kljub ukrepom širil in je sedaj navzoč v številnih evropskih državah: Italiji, Franciji, Švici, Španiji, Portugalski, na Hrvaškem, Madžarskem, v Grčiji, na Nizozemskem in v Belgiji, posamezne najdbe so bile tudi v Veliki Britaniji. V

Sloveniji se je kostanjeva šiškarica z območja Sabotina nad Novo Gorico, kjer je bilo leta 2007 odkrito obsežno žarišče kostanjeve šiškarice, hitro širila v smeri proti vzhodu in se do leta 2012 razširila po celem ozemlju Slovenije.

Izpust parazitoida *T. sinensis*; Ravnica, april 2015

Foto: Mojca Rot

Nastanek gospodarske škode je bil povod za vnos tujerodne parazitske osece *Torymus sinensis*

Medtem ko so se pridelovalci kostanja na V in JV Slovenije leta 2012 prvič srečali s kostanjevo šiškarico, je v večjem delu primorskih nasadov že pobrala polovico pridelka. V letu 2013 je stopnja napadenosti kostanjevih dreves na zahodu države dosegla višek. V pregledih nasadov na območju Goriških brd, Trnovske planote in Vipavske doline smo pomladi 2013 ugotovili 70–100-% napadenost dreves, jeseni pa pridelek, zmanjšan za 70–95 %. V letih po pojavu kostanjeve šiškarice smo opažali postopno zmanjševanje listne mase kostanjevih dreves, slabšanje vitalnosti dreves, manjši prirast lesa ter postopno hiranje in celo propadanje močno napadenih dreves. Izrazit negativen vpliv škodljivca na oblikovanje socvetij se je odrazil v upadu medonosnosti kostanja in dolgoročno ogrozil pridelavo kostanjevega medu. Nastanek gospodarske škode je bil povod za začetek postopka uvajanja biotičnega zatiranja kostanjeve šiškarice s tujerodnim parazitoidom *Torymus sinensis* v Sloveniji kot edinega učinkovitega ter hkrati okoljsko sprejemljivega načina zatiranja kostanjeve šiškarice.

Prvi vnos parazitske osece v Evropo so izvedli Italijani že leta 2005. Pred nami so vnos izvedli tudi Francozi, Madžari

Močan napad kostanjeve šiškarice, Ravnica 2013. Kostanj je bil brez socvetij in pridelka.

Foto: Mojca Rot

Foto: Mojca Rot

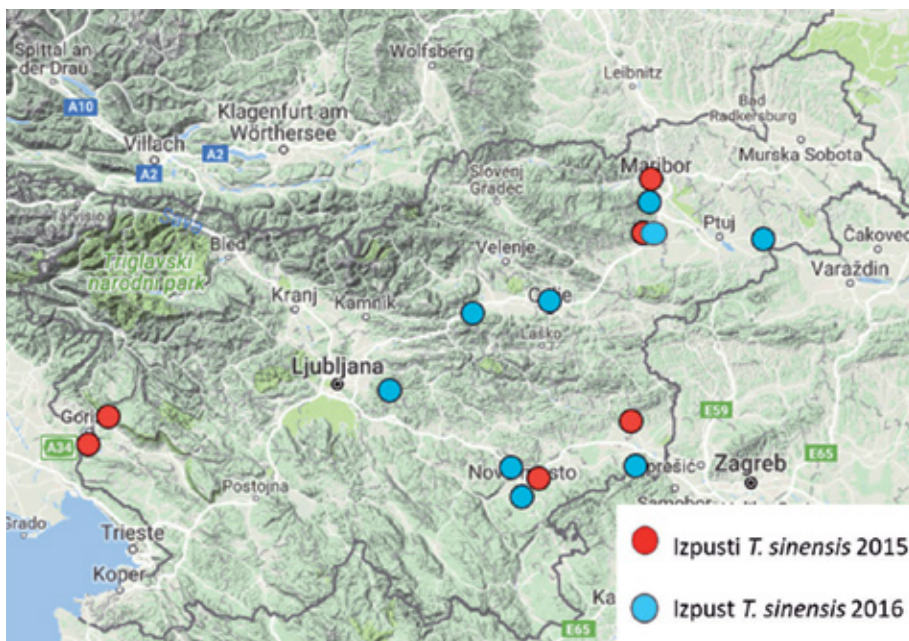

Parazitoid kostanjeve šiškarice *T. sinensis* na šiški

in Hrvati. V skladu z Zakonom o zdravstvenem varstvu rastlin, ki daje pravno podlago za vnos in uporabo tujerodnih koristnih organizmov v Sloveniji, je Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin na podlagi soglasja Ministrstva RS za okolje leta 2015 izdala Kmetijsko gozdarskemu zavodu Nova Gorica dovoljenje za vnos in uporabo parazitoida *Torymus sinensis*, kar je bil pogoj za začetek uvajanja biotičnega zatiranja kostanjeve šiškarice v Sloveniji.

Podatki o gojenju in izpustih parazitske osice *Torymus sinensis* v Sloveniji

Gojenje parazitoida smo izvedli v entomološkem laboratoriju Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica. V letu 2015 smo posušene šiške s parazitoidom dobili iz Italije, iz dežele Piemont, v letu 2016 pa smo jih pridobili na lokacijah Vrtojba in Ravnica na Primorskem. Parazitoid je bil spuščen v času odganjanja kostanja, ko so bile na poganjkih že izoblikovane šiške kostanjeve šiškarice. Na vsaki izbrani lokaciji je bilo v skladu z izdanim dovoljenjem spuščenih 100 samic in 50 samcev vrste *T. sinensis*. V letu 2015 smo izvedli skupno 6 izpustov na območjih Primorske (Vrtojba, Ravnica), na Dolenjskem (Gumberk pri Otočcu), v Posavju (Zgornja Pohanca) in na Štajerskem (Ogljenšak). Na šestih lokacijah smo izpustili skupno 600 oplojenih samic *T. sinensis*. S ciljem zagotovitve enakomerne razširjenosti parazitoida po celotnem območju Slovenije smo v letu 2016 izvedli dodatnih sedem izpustov parazitoida v oskrbovanih nasadih kostanja v osrednji Sloveniji (Janče), na Štajerskem in v severovzhodni Sloveniji (Črni vrh, Runtole, Ogljenšak) ter v jugovzhodni Sloveniji (Mali Kal, Gotna vas). Zavod za gozdove Slovenije je istega leta opravil dva izpusta *T. sinensis* v gozdnih sestojih na lokacijah Pivola pri Mariboru ter Globočice v Posavju. V letu 2016 je bilo na devetih lokacijah spuščenih skupno 900 samic in 450 samcev *T. sinensis*.

Lokacije izpustov parazitoida *T. sinensis* na območju Slovenije v letih 2015 in 2016

Ugotavljanje naselitve parazitoida in ocenjevanje njegove uspešnosti

V letih 2015 in 2016 smo po vnosu izvedli kontrolo naselitve parazitoida. Z molekularnimi in morfološki metodami smo na večini lokacij potrdili prisotnost vrste *T. sinensis*. Stopnja parazitiranosti kostanjeve šiškarice je bila izjemno visoka, v obeh letih po vnosu je presegala 70 % ter se ohranila na isti ravni tudi leta 2017. Že v prvem letu po izpustu, jeseni leta 2015, smo prisotnost parazitoida odkrili tudi na številnih lokacijah vzdolž meje z Italijo: na območju Zgornjega Posočja, Goriških brd, Vipavske doline, Krasa in slovenske Istre, na mestih, kjer ni bilo uradnih izpustov. Najdbe parazitoida na teh lokacijah, kot tudi ugotovljena visoka stopnja parazitiranosti kostanjeve šiškarice, nakazujejo, da smo imeli poleg vnosov tudi naravno širitev parazitoida iz sosednje Italije. Tam so ga prvič izpustili že leta 2005, načrtno gojenje in množični izpusti pa so sledili zlasti po letu 2010. Uspešnost parazitoida *T. sinensis* se je pokazala tudi v zmanjšanju napadenosti kostanjevih dreves s šiškami. V letu 2016 smo na mestih vnosa parazitoida ugotovili v poprečju 60 šišek na 100 pregledanih poganjkov. V letu 2017 smo prešteli le še 20 šišek na 100 pregledanih poganjkov. Poleg izjemnega zmanjšanja novonastalih šišek kostanjeve šiškarice je bilo

V letu 2016 in 2017 ponovno večji pridelek kostanja

Foto: Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Foto: Mojca Rot

že na zunaj opaziti večji prirast listne mase dreves ter večji pridelek kostanja.

Zaključek

Vnos parazitoida *T. sinensis* z namenom biotičnega zatiranja kostanjeve šiškarice v Slovenijo ter njegova naravna širitev iz sosednje Italije sta imela pomemben vpliv na upad populacije kostanjeve šiškarice v Sloveniji. Po letu 2015 v nasadih kostanja, kot tudi v gozdnih sestojih, opazamo zmanjševanje napadenosti kostanjevih dreves s šiškami, okreva-

nje močno prizadetih dreves ter večji pridelek kostanja. Vse kaže na to, da je prišlo do vzpostavitve biološkega ravnovesja med kostanjevo šiškarico in njenim parazitoidom.

Za uvedbo biotičnega zatiranja kostanjeve šiškarice v Sloveniji je bilo treba prehoditi kar dolgo in naporno pot. Povezovanje sadjarjev, čebelarjev in stroke v iskanju učinkovite rešitve za preprečitev gospodarske škode zaradi kostanjeve šiškarice je pomembno pripomoglo k uresničitvi cilja. V zadovoljstvo vseh ugotavljamo, da so rezultati skupnih prizadevanj že vidni, šišek je vsako leto manj, kostanj zopet obletavajo čebele, jeseni pa nabiranci kostanja.

Robinija, ne akacija

Jože Skumavec

skumavec@siol.net

Ni malo čebelarjev, ki sem jih opomnil, da akacije ne rastejo v Sloveniji in da tako imenovanega akacijevega medu čebele ne nabirajo na akaciji, temveč na navadni robiniji, ki ima znanstveno (latinsko) ime *Robinia pseudoacacia*. Vrsto ime *pseudoacacia* izvira iz grščine, »pseudess« – nepravi. Torej, skupaj z rodovnim imenom *Robinia* pomeni neprava akacija.

Rod akacij je uvrščen v družino mimozovk. Nekateri viri ga po starem še uvrščajo k metuljnicam, kamor je uvrščena robinija. Pri nas je edina mimozovka albicija (*Albizia julibrissin*), sajena kot okrasno drevo v obmorskih predelih. V rod akacij je uvrščenih približno 1000 vrst. Akacije uspevajo v tropskih in subtropskih območjih. Ena izmed njih, ki sem jo videl in fotografiral, raste med Mrtvim morjem in puščavo Negev.

Akacija – *Acacia raddiana* – v Sveti deželi

Robinijo, po kateri je nepravilno imenovan akacijev med, je vrtnar Robin prinesel iz Severne Amerike v Evropo na začetku 17. stoletja. Po njem je rodovno ime *Robinia* izbral Linne. V Evropi se je hitro razširila zlasti na degradiranih površinah. Je tujerodna hitrorastoča vrsta, ima veliko obnovitveno moč, tako da lahko poganja iz korenin in panjev. Les je trd, zelo elastičen, čvrst in izredno trajen. V mladosti je invazivna vrsta.

Prijetno dišeči cvetovi so beli. Robinijo čebelarji uvrščajo med gospodarsko pomembne medovite rastline z malo cvetnega prahu. Mislim, da je dovolj nazorno prikazana razlika med robinijo in akacijo, in prav bi bilo, da bi med poimenovali po rastlini, na kateri čebele nabirajo medicino.

Robinija – *Robinia pseudoacacia* – v Vipavski dolini

Foto: Franc Šivic

Viri:

- Aeschimann, D., Lauber, K., Moser, D. M. in Theurillat, J.-P. (2004): *Flora alpina*. Haupt Verlag, Bern, Stuttgart, Wien, 1159. str.
- Coombes, A. J. (2002): *An Illustrated Directory of Trees and Shrubs*. Salamander books, London.
- Erker, R. (1957): *Opis gozdnega drevja in grmovja: dendrografija*. Državna založba Slovenije, Ljubljana.
- <http://urbanicebelar.si/medovite-rastline>.
- Lanzara, P., Pizzetti, M. (1984): *Drevesa*. Mladinska knjiga, Ljubljana, 367. str.
- Martinčič, A. et al. (2007): *Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semen*. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
- Mrakar, J. (1990): *Dendrologija. Drevesa in grmi Slovenije*. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.

Analize odmiranja čebeljih družin in pristop k učinkovitemu zatiranju varoj

Dr. Aleš Gregorc

Kmetijski inštitut Slovenije
ales.gregorc@kis.si

Več kot desetletje ugotavljamo, da je napadenost čebeljih družin z varojami eden od glavnih vzrokov odmiranja čebeljih družin. Pri tem imajo pomembno vlogo sekundarne okužbe, ki celo povečujejo škodljivo delovanje varoj v družinah.

Odmiranje družin v evropskih državah

V posameznih letih v različnih delih Evrope lahko odmere različen delež družin. Spomladi 2016 je bila na območju EU in širše izvedena anketa med približno 20.000 čebelarji, ki so imeli v lasti 421.000 družin. Ti čebelarji so po zimi 2015/2016 poročali o 12-% odmrtnosti svojih družin. Po preteklem zimskem obdobju 2016/2017 pa je bilo anketiranih 15.000 čebelarjev, ki so imeli v lasti 426.000 čebeljih družin. Ti čebelarji so izgubili 21 % svojih družin (interval: 20,6 %–21,3 %). Največje odmrtnosti družin je bilo ugotovljeno v Nemčiji, Španiji in Srbiji, najnižji delež odmrtnosti pa je bil na Norveškem in v Severni Irski. Stanje odmrtnosti družin v letu 2017 se je precej razlikovalo od predhodnega zimskega obdobja (2015/16), ko je bilo največ odmrlih družin na Irskem, v Severni Irski, v Walesu in v Španiji, najmanj pa na Češkem in na območju srednje Evrope. Stopnja zimskega odmiranja družin se skozi leta znatno spreminja. Seveda je pri tem treba upoštevati različno število čebelarjev, ki sodelujejo v anketah, in tudi držav, ki so vključene v raziskavo. Poudariti pa je treba statistično značilno povečano stopnjo odmrtnosti družin v zimi 2016/2017 glede na predhodno zimsko obdobje v kar 12 od 26 analiziranih državah. V 11 državah je bilo stanje v obeh obdobjih podobno, v treh državah pa je bilo manj odmrlih družin.

Iz Slovenije se je na spletno anketo odzvalo 122 čebelarjev, ki so imeli v jeseni 2016, 3692 družin na 218 stojiščih. Povprečna velikost čebelarstva je bila tako približno 30 družin. Za slovenske razmere je značilno, da je bila v vzorcu čebelarjev, ki so izpolnili anketo, smrtnost družin čez zimo 2016/2017 približno 24-%. Od teh odmrlih družin je bilo 25 % družin brez vidnih znakov odmrtnosti (ni bilo mrtvih čebel na podnici panja ali mrtvih čebel pred panjem). Znake pomanjkanja hrane, s čebelami, zaritimi v celice satja, pa je kazalo le 5 % odmrlih družin. Približno polovica družin, ki so preživele zimo 2016/2017, je imela mlado matico. Zani-

miv je podatek, da je v letu 2016 približno 50 % čebelarjev ugotavljalo stopnjo napadenosti družin z varojami v mesecih juliju, avgustu ali septembru, v juniju ali oktobru pa približno 36 %. Delež čebelarjev, ki so ugotavljali napadenost družin, se zdi sorazmerno visok. Seveda pa je še veliko izzivov, da bi še več čebelarjev angažirali za doslednejše delo pri diagnostiki in zatiranju varoj.

V Sloveniji je bil ugotovljen najnižji delež (0,3 %) odmrtnosti družin kot posledica težav z maticami. Največ težav z maticami (10 %) pa je bilo zaznati v Nemčiji. Povprečno pa je približno 5 % družin odmrlo zaradi težav z maticami. Rizikni dejavnik je velikost čebelarstva, saj je bilo več odmrlih družin v čebelarstvih s 50 družinami ali manj. Opazen je vpliv prevažanja družin v čebelarski sezoni. Čebelarjev, ki so družine prevažali na pašo, je bilo v posameznih državah od 3 do 50 %. Pri čebelarjih, ki so se ob tem vprašanju opredelili kot »ne vem« ali da »ne prevažajo«, je bilo ugotovljenega manj odmrtnosti družin kot pri čebelarjih, ki družine prevažajo. Ko pa se izločijo odgovori z »ne vem«, razlika v odmrtnosti družin med čebelarji ni bila ugotovljena.

Pri anketi, ki se izvaja v okviru združenja Coloss, poudarjamo velik pomen zadostnega števila čebelarjev, ki sodelujejo v anketi, da so ocene stanja ali odmrtnosti družin verodostojne. V 14 državah je sodelovalo od 6 do 21 % čebelarjev, v drugih državah je bilo čebelarjev manj ali pa so sodelovali le z določenih območij. V prihodnje bo cilj tovrstne ankete zajeti čim večje število čebelarjev, da bi izboljšali natančnost analiz, ki odražajo dejansko stanje na terenu.

Skrb za razvoj čebeljih družin se začne z odbiro in vzrejo kakovostnih matic – Plemenilna postaja Zelenica.

Foto: Aleš Gregorc

Skrb za zdrave družine

Pri preživetju družin težko govorimo o trendu zmanjševanja ali povečevanja, ker je stopnja odmiranja družin v veliki meri odvisna od številnih geografskih lokalnih in cikličnih dejavnikov. Ti vplivi so predvsem vezani na letni ali večletni ciklični razvoj varoj ter posledično na ustrezno ukrepanje ali neukrepanje čebelarjev. Razlike v odmiranju družin, med leti, so nekoliko manjše v ZDA, kjer že dolgo obdobje beležijo približno 30-% propad družin. V Sloveniji so razmere na področju razvoja in širjenja bolezni čebel specifične in zahtevajo ustrezno obravnavo in ukrepanje. Predvsem je ta posebnost vezana na pašne pogoje v okolju ter podnebne posebnosti, ki se kažejo v relativno kratki pašni sezoni, v dolgih brezpašnih obdobjih ter dolgih zimah. Pomemben vpliv na razvoj in širjenje bolezni ima izredno velika poseljenost čebel v okolju. Naj navedem le dvoje področij, ki zaradi teh opisanih dejavnikov zahtevata posebno pozornost in ukrepanje. To sta problematika hude gnilobe in varoze čebel oz. zatiranja varoj.

V Sloveniji je bilo veliko narejenega na področju svetovanja, prenosa izkušenj v prakso in izvajanja uporabnih raziskav. Vsebine raziskav predstavljajo zelo pomembno osnovo rešitvam v čebelarški praksi. Obstajajo tudi poskusi reševanja problematike s pomočjo sprejemanja novih regulativ v obliki pravilnikov. Dejansko pa je večinoma potrebno reševanje problematike na terenu, predvsem izvajanje ustreznih usposabljanj čebelarjev, svetovanje ter pregledi družin za sprotno zatiranje kužnih bolezni. Neobičajno dolgo zimsko obdobje prispeva h kasnejšemu razvoju čebelje zalege in družin. Pri opisanem razvoju družin pričakujemo večjo napadenost družin z varojami, posebno v okoljih, kjer preteklo zimsko zatiranje ni bilo v celoti ali pravilno izvedeno. V takih razmerah bo potrebna posebna skrb čebelarjev.

Zatiranje varoj

Že v juliju oz. takoj po točenju medu bo primeren čas za odločno ukrepanje. Še posebej, če se odločamo za sonaravno zatiranje, bosta potrebni zgodnje spremljanje naravnega odpada varoj in pravočasno ocenjevanje stopnje napadenosti družin z varojami. Podatek o naravnem odpadu varoj je v tem času zelo koristen za uspešno ukrepanje. Kot izhaja iz zgoraj omenjene ankete, je prav ocenjevanje napadenosti družin še premalo uveljavljena dejavnost, ki bi tudi dejansko omogočala pravočasno in učinkovitejše zatiranje. Najpreprostejši način je štetje naravnega odpada varoj na podnici panja ali ugotavljanje napadenosti odraslih čebel z uporabo testa s sladkorjem. Pred uporabo sredstva ali izбором metode zatiranja varoj pa se moramo seznaniti s pričakovano učinkovitostjo posameznih postopkov zatiranja. Pri močni napadenosti družin je treba izbrati sredstvo z visoko učinkovitostjo. Nasprotno pa pri nižji napadenosti, ki je v našem okolju pri naravnem odpadu do ena varoja/dan,

Foto: Aleš Gregorc

Spomladanska paša zagotavlja pravilen razvoj čebeljih družin – čebelnjak Pislak na Dravskem polju.

lahko posežemo po sredstvu z nižjo učinkovitostjo. V to skupino praviloma prištevamo uporabo organskih kislin in eteričnih olj. Enkratno dajanje kontaktnega sredstva, kot je dimljenje z akaricidom, ki deluje v trenutku, ali dajanje raztopine oksalne kisline v prisotnosti zalege, ubije le približno 15 % varoj v družini; dvakratno dajanje preparata na osnovi timola pa predvidoma ubije do 60 % varoj. Možna je tudi uporaba mravljinčne kisline, katere vpliv na čebele in učinkovitost na varoje je treba spremljati. Če v močno napadenih družinah ne začnemo zatirati varoj v juliju, in to delo odložimo na mesec avgust ali celo kasneje, bo prognoza za preživetje družin slaba.

Da bo naše čebelarjenje uspešno, sta ključnega pomena spremljanje razvoja čebeljih družin ter razvoja in pojavljanja morebitnih znakov bolezni, nepravilnosti razvoja in seveda pravočasno ukrepanje. Ko bodo družine zdrave, pravilno razvite in živalne, bo sledilo tudi zadovoljstvo. Te družine bodo dejansko tudi omogočale pridelavo kakovostnih čebeljih pridelkov.

V zaključku vabimo vse čebelarje k sodelovanju pri izpolnjevanju čebelarške ankete, ki bo potekala v spomladanskem obdobju, ter tako pripomorejo k prepoznavanju številnih dejavnikov pri odmiranju čebeljih družin. O spletni povezavi ali drugih možnostih izpolnjevanja ankete vas bomo še obveščali.

Viri:

- Brodschneider, R., Gray, A., Adjlane, N. *et al.* (2018): Multi-country loss rates of honey bee colonies during winter 2016/17 from the COLOSS survey. *Journal of Apicultural Research*. V tisku.
- Kulhanek, K., Steinhauer, N., Rennich, K., Caron, D. M., Sagili, R. R., Pettis, J. S. *et al.* (2017): A national survey of managed honey bee 2015–2016 annual colony losses in the USA. *Journal of Apicultural Research*, 56(4), str. 328–340.
- Seitz, N., Traynor, K. S., Steinhauer, N., Rennich, K., Wilson, M. E., Ellis, J. D. *et al.* (2016): A national survey of managed honey bee 2014–2015 annual colony losses in the USA. *Journal of Apicultural Research*, 55(4), str. 292–304.
- Van der Zee, R., Gray, A., Holzmann, C., Pisa, L., Brodschneider, R., Chlebo, R. *et al.* (2013): Standard survey methods for estimating colony losses and explanatory risk factors in *Apis mellifera*. in V. Dietemann, J. D. Ellis, P. Neumann (ur.) *The COLOSS BEEBOOK*, Volume I: Standard methods for *Apis mellifera* research. *Journal of Apicultural Research*, 52(4).

BPRACTICES, nove prakse za trajnostno čebelarstvo

Dr. Maja Smodiš Škerl

Kmetijski inštitut Slovenije
maja.smodis.skerl@kis.si

Izgube čebel v Evropi so v tesni povezavi s pojavljanjem bolezni čebeljih družin v različnih državah. S prihodom malega panjskega hrošča (MPH, *Aethina tumida*) v Evropo v letu 2014 se stanje lahko še poslabša. Vrednost opravevalnega servisa je ocenjena med 13,5 in 21,5 milijona dolarjev, zato so izgube čebeljih družin zaradi MPH-ja skupaj z drugimi čebeljimi boleznimi (varoza, ameriška in evropska gniloba čebelje zalege, nose mavost) izjemnega pomena za ekonomiko čebelarstva. Poleg tega se v čebelarstvu v Evropi pojavljajo velike razlike v izgubah čebel zaradi zunanjih vplivov na čebelarstvo, vključno z vremenskimi spremembami in pojavljanjem bolezni.

BPRACTICES je projekt, ki ga financira evropska zveza v okviru Horizon 2020. Najpomembnejši cilj projekta z naslovom **Novi indikatorji**

in prakse za izboljšanje zdravja čebel v dobi malega panjskega hrošča (*Aethina tumida*) v Evropi je razviti **nov sistem upravljanja praks v čebelarstvu**, ki bodo omogočile evropskemu čebelarskemu sektorju primerna orodja za uporabo proti čebeljim boleznim in izgubam.

Cilji projekta, ki se je začel februarja 2017, so uskladiti dobro čebelarsko prakso (DČP) v Evropi, prilagoditi inovativne biomolekularne tehnike za zgodnjo diagnostiko čebeljih bolezni (npr. biosenzorji iz medu, PCR-analize iz drobirja, metoda z mletim sladkorjem) in vzpostaviti nove metode za nadzor čebeljih bolezni, pri katerih bi se izognili vnosu sintetičnih zdravil in obenem zagotavljali varnost in kakovost čebeljih pridelkov.

Projekt BPractices bo razvil nov trajnostni proizvodni sistem, ki bo omogočal komunikacijo s potrošnikom preko inovativnega sistema sledljivosti na osnovi tehnologije QRCode/RFID, s katero bo potrošnik seznanjen s pomembnimi informacijami glede pridelave čebeljih pridelkov. Na tak način bodo potrošniki seznanjeni in ozaveščeni o pozitivnem vplivu čebelarstva na okolje in ekosisteme, vse po zaslugi sistema sledljivosti.

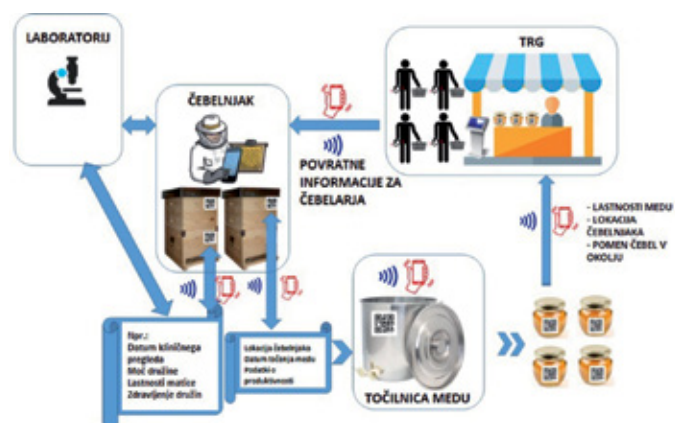
Metode bodo validirane **na ravni laboratorija**, kamor so vključene države partnerice v sodelovanju z EU referenčnim laboratorijem za čebelarstvo (ANSES, Francija), in **na ravni čebelnjaka**, kamor bodo države partnerice v sodelovanju z Apimondio vključile čebelarje.

Konzorcij projekta BPractices vodi **dr. Giovanni Formato**, Istituto Zooprofilattico Sperimentale del Lazio e della Toscana (IZSLT) v Italiji, v sodelovanju z naslednjimi partnerji:

- Slovenija – **dr. Maja Smodiš Škerl**, Kmetijski inštitut Slovenije (KIS),
- Avstrija – **dr. Alexandra Ribaritz**, Austrian Agency for Health and Food Safety (AGES),
- Turčija – **prof. dr. Mustafa Necati Muz**, University of Namik Kemal (UNK),
- Španija – **dr. Mariano Higes**, Centro de Investigación Apícola y Agroambiental de Marchamalo (CIAPA),
- Italija – **dr. Licia Ravarotto**, IZSLT,
- ZDA – **prof. dr. Aleš Gregorc**, Mississippi State University.

V projektu sodelujejo še **prof. dr. Roberto Eggenhoffner** (Univerza v Genovi, Italija), **dr. Riccardo Jannoni-Sebastianini** (Apimondia), **dr. Marie-Pierre Riviére** (ANSES, Francija), dr. Charlotte Lietaer (TECA FAO – Tehnologije in prakse za manjše kmetovalce, Organizacija Združenih narodov za hrano in kmetijstvo) in **dr. Walter Haekefer** (Evropsko združenje profesionalnih čebelarjev).

Kmetijski inštitut Slovenije je zadolžen za delovni paket z naslovom **"Varoza in viroza"**. V sodelovanju s partnerji v projektu smo pripravili seznam dobrih čebelarskih praks, ki vključujejo splošne prakse oz. dejavnosti v čebelarstvu in posebej dejavnosti, ki se v Sloveniji in EU obvezno izvajajo pri spremljanju napadenosti čebeljih družin z varojami (in z

Trajnostni proizvodni sistem bo nudil potrošniku dostop do informacij o pridelavi medu in pomenu čebel za okolje.

varozo povezanimi virusi): določanje stopnje napadenosti z varojami, zatiranje varoj, vodenje evidenc itd. Skupaj s partnerji smo pripravili seznam DČP še za ameriško in evropsko gnilobo (vodja naloge je AGES), nose mavost (CIAPA), malega panjskega hrošča in sledljivost v čebelarstvu (IZ-SLT). V nadaljevanju smo pripravili izbor najpomembnejših dobrih čebelarskih praks, ki ga bo Apimondia predstavila in posredovala čebelarjem po Evropi v potrditev (validacijo).

V nadaljevanju projekta bomo na KIS-u izvajali dejavnosti v čebelnjakih in sodelovali pri nekaterih laboratorijskih

metodah. Ob tej priložnosti vabimo čebelarje, ki bi v svojem čebelnjaku izvajali dejavnosti v sodelovanju s KIS-om (npr. poletno, zimsko zatiranje varoj). Več o načinu sodelovanja bomo pisali v kateri od prihodnjih števil *Slovenskega čebelarja*.

Projekt financira Horizon 2020, raziskovalni in inovativni program EU, ERA-Net SusAn – *Evropsko raziskovalno področje trajnostnih živalskih proizvodnih sistemov* (angl. European Research Area on Sustainable Animal Production Systems). Več o projektu si lahko preberete na spletni strani www.izslt.it/bpractices/home/.

Kombinacija neonikotinoidnih insekticidov in slabe prehrane usodno ogroža zdravje čebel

Priredila dr. Maja Smodiš Škerl

Kmetijski inštitut Slovenije
maja.smodis.skerl@kis.si

Nove raziskave biologov Univerze v Kaliforniji iz San Diega razkrivajo škodljive kombinirane učinke pesticidov in pomanjkanja prehranskih virov na čebeljo družino.

V znanstveni reviji *Proceedings of the Royal Society B* je bila decembra lani objavljena študija podoktorskega raziskovalca Simoneja Tosija, profesorja Jamesa Nieha in sodelavcev, ki so raziskovali okoljske vplive čebel kot »bioindikatorjev« in pomembnih opraševalcev kulturnih rastlin. Zanimalo jih je, kako se čebelja družina odziva na izpostavljenost neonikotinoidnim insekticidom v primeru omejenih virov paše, kar je pogost primer na območjih z obsežno kmetijsko pridelavo.

V raziskavo so vključili klotianidin in tiametoksam, aktivni učinkovini neonikotinoidnih pesticidov, ki se po svetu pogosto uporabljata za zaščito zelenjadnic, v sadovnjakih in na poljskih posevkih. Pesticidi po nanosu na kmetijske rastline ostanejo v okolju in so lahko prisotni v medicini, pelodu, vodi in zemlji.

Raziskovalci so ugotovili, da se je odmiranje čebel povečalo za 50 ali več odstotkov od pričakovanega v primerjavi s posameznimi učinki pesticidov ali slabe prehrane. Do sedaj je to prva raziskava, ki je pokazala tolikšen »sinergističen« učinek pesticidov in slabe prehrane, ki presega vsoto učinkov posameznih dejavnikov na čebeljo družino.

Njihove ugotovitve kažejo, da izpostavljenost hkrati pesticidom in slabi prehrani vpliva na poslabšanje zdravstvenega stanja v družini. Čebele potrebujejo sladkor za delo v panju in za izletavanje na paše. **Neonikotinoidni insekticidi pri tem zmanjšujejo raven sladkorja v čebelji »krvi« – hemolimfi – in na ta način se zaloge energije pospešeno porabljajo.**

Simone Tosi: »Naše ugotovitve kažejo na to, da bo treba ponovno premisliti, kakšna je uporaba trenutnih postopkov ocenjevanja tveganja pesticidov, saj bi ti dosedanja postopki lahko podcenjevali toksične učinke pesticidov na čebele.« James Nieh, profesor v Sekciji za ekologijo, obnašanje in evolucijo, še dodaja, da imajo njihovi rezultati širše posledice za druge živalske vrste, pri katerih pretekle študije še niso pokazale negativnih sinergističnih učinkov pesticidov in slabe prehrane pri živalih.

Vir:

Neonicotinoid pesticides and nutritional stress synergistically reduce survival in honey bees, *Proceedings of the Royal Society B*, rspb.royalsocietypublishing.org ... 1098/rspb.2017.1711

Progeno testiranje čebeljih matic

Kmetijski inštitut Slovenije, Druga priznana organizacija v čebelarstvu, vabi večja gospodarsko usmerjena in prevozna čebelarstva, da v čebelarski sezoni 2018/19 sodelujejo pri testiranju čebeljih matic v pogojih reje (pro-

geno testiranje). Za čebelarje, ki se bodo vključili v testiranje matic, bomo izvedli usposabljanje in pripravili program oz. navodila za testiranje. Matic bo možno prejeti v petek, 8. junija, ali v petek, 22. junija 2018. Vse zainteresirane čebelarje vabimo, da se prijavijo. Vloge sprejemamo do 30. aprila 2018 na telefonsko številko 01/280 52

41 oz. na naslov: Kmetijski inštitut Slovenije, Druga priznana organizacija v čebelarstvu (DPO), Hacquetova ulica 17, 1000 Ljubljana. Prijavite se lahko tudi preko elektronske pošte: vzreja.matic@kis.si. Čebelarstva, ki bodo primerna za testiranje, bomo o izboru obvestili. Vabljeni k sodelovanju!

Kmetijski inštitut Slovenije

Protokol o medsebojnem obveščanju Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin in Nacionalnega veterinarskega inštituta Veterinarske fakultete ob prijavi pomora čebel

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) in Nacionalni veterinarski inštitut (NVI) Veterinarske fakultete sta določila postopek ob prijavi pomora čebel zaradi suma zastrupitve čebel ali drugih vzrokov.

Ob pomoru čebel postopek prijave in ugotavljanja vzrokov pomora poteka po določenem vrstnem redu:

1. Čebelar obvesti regionalni center za obveščanje v RS po tel. št. 112 vsak dan v tednu od 7. do 19. ure (delavniki in dela prosti dnevi).
2. Pristojni center za obveščanje v RS VEDNO obvesti pristojno enoto NVI, in sicer od ponedeljka do petka v rednem delovnem času oz. v času stalne pripravljenosti (tj. zunaj rednega delovnega časa).
3. Veterinar NVI vedno prvi opravi pregled čebel in izda izvid.
4. Če veterinar NVI posumi na zastrupitev čebel, o tem obvesti pristojni območni urad UVHVVR, in sicer fitosanitarnega inšpektorja in uradnega veterinarja.
5. Če je mrtvic dovolj, veterinar NVI odvzame vzorec mrtvic, ga zapakira in pošlje v analizo vsebnosti FFS v pristojni Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano Maribor. Plačnik analize je UVHVVR-PP130050.
6. Kadar obstaja sum zastrupitve ali drugega vzroka pomora čebel, veterinar NVI svetuje čebelarju, naj policiji prijavi sum kaznivega dejanja povzročitve škode.
7. Obveščeni fitosanitarni inšpektor ob sumu zastrupitve čebel s FFS sproži postopek ugotavljanja nepravilne uporabe fitofarmacevtskih sredstev na območju doleta čebel.
8. Obveščeni uradni veterinar preveri upoštevanje zahtev za varno dajanje živil na tržišče, in kadar je to potrebno, čebelarjevo skladno uporabo veterinarskih zdravil.
9. Policija vodi postopek v skladu s svojimi pooblastili.
10. Za medsebojno obveščanje uradi UVHVVR sporočijo telefonske številke fitosanitarnih inšpektorjev in uradnih veterinarjev enotam NVI.

Na kongresu Beecome tudi o ponaredkih voska

Vlado Auguštin

Svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
vlado.augustin@czs.si

V avstrijskem Gradcu je od 23. do 25. februarja 2018 v organizaciji Evropskega združenja profesionalnih čebelarjev in Evropske čebelarke konfederacije Beelife potekal evropski čebelarški kongres z razstavo čebelarke opreme, imenovan Beecome. Ta kongres je bil prvič organiziran leta 2012 v Franciji, naslednji kongresi pa so potekali v Belgiji, Nemčiji, na Švedskem in v Italiji. Kongres Beecome je zamišljen kot srečanje evropskih čebelarjev in znanstvenikov, kjer ti razpravljajo o težavah čebelarstva, kot so: čebelje bolezni, škodljivci, GMO, ponaredki medu ter voska.

Kongres Beecome v Gradcu je bil oglaševan kot najširši in najbogatejša razstava sodobne čebelarke opreme ter

pomembna priložnost za razpravo med najbolj usposobljenimi raziskovalci, čebelarškimi združenji, veterinarskimi uradniki, nacionalnimi organizacijami in institucijami EU v letu 2018.

Razstava čebelarke opreme v Gradcu je bila po velikosti primerljiva z ApiSlovenijo v Celju, s to razliko, da so se tu v večjem delu predstavili proizvajalci opreme iz Italije (Giordani, Lega), ki proizvajajo opremo za nakladni sistem čebelarjenja in jih običajno ne srečamo na slovenskem čebelarškem sejmu. Od slovenskih proizvajalcev sta bila na sejmu prisotna Logar Trade d.o.o. in Kunstelj s.p. Sam strokovni del kongresa je potekal v pokritem šotoru. Teme in strokovne razprave so bile zelo zahtevne za čebelarje praktike, saj so potekale na visoki akademski ravni in so za razumevanje zahtevale zelo dobro poznavanje obravnavane tematike.

Na posvetu se je veliko govorilo o težavi ponarejanja medu in čebeljega voska v Evropi. Posebej alarmantne novice prihajajo s področja čebeljega voska. Leta 2016 je v zahodni Evropi veliko čebelarjev poročalo o težavah, povezanih s slabim razvojem in umrljivostjo čebelje zalege po vstavitvi novih satnic. Po analizi satnic se je izkazalo, da je

uporabljeni čebelji vosek v satnicah vseboval veliko stopnjo stearinske in palmitinske kisline, kar je nakazovalo dodajanje stearina. Dodatek stearina v satnicah je bil ugotovljen v Belgiji, Nemčiji in na Nizozemskem. Čebelji vosek, ki se je uporabljal za izdelavo satnic, je bil uvožen iz Kitajske.

Ker so podatki o vplivu stearina na razvoj čebelje zalege omejeni, se je izvedla neodvisna študija, ki je dokazala visoko stopnjo umrljivosti čebelje zalege v primeru dodatnega stearina, kar pomeni, da takšen vosek ni primeren za čebelarstvo. Odgovorne institucije za varno hrano iz Belgije, kjer so prvi ugotovili ponaredke voska, so primer takoj prijavile in zaprosile Evropsko komisijo, naj sprejme dodatne pravne ukrepe glede uvoza čebeljega voska in pred ponaredki zaščiti čebelarje in proizvajalce satnic. O nameravanih ukrepih Evropske komisije pred takšnimi nečednimi posli je na posvetu spregovoril predstavnik te

Strokovni del kongresa Beecome je potekal v pokritem šotoru.

organizacije Javier Ruiz-Santaella Moreno. Sedaj lahko le upamo, da bruseljski mlini ne bodo mleli predolgo in da bo v doglednem času zagledal luč sveta tudi pravilnik o kakovosti čebeljega voska oziroma satnic.

Kumafos ne, kumafos da

Igor Holy

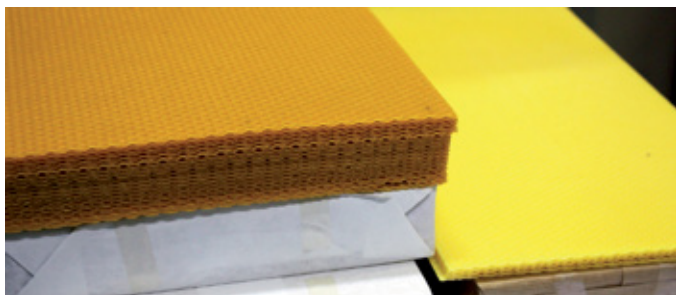
igor.holy@siol.net

V SČ 12/2017 sem z zanimanjem prebral prispevek *Vosek, primeren za izdelavo satnic*, ki je bil še zadnji impulz za moje pisanje, h kateremu sem se spravljal že kar nekaj časa – pravzaprav ob izidu skoraj sleherne številke SČ-ja, v kateri je bilo kakor koli omenjeno zatiranje varoj v povezavi z onesnaženostjo voska. Prispevki s to vsebino mi namreč vse bolj dvigajo pritisk – pa ne zato, ker bi imel kar koli proti zatiranju te nadežne pršice, pač pa zato, ker vse bolj dobivam občutek, da se nekdo iz čebelarjev in našega dela odkrito norčuje.

Dobro se spominjam, da so se varoje pri nas pojavile leta 1980 – leto gor ali dol – ker sem živel v okolju z dolgoletno čebelarstvo tradicijo. Spominjam se dileme dveh bratov, starih čebelarjev, ali bi zaradi prvih opozoril o nevarnosti širjenja varoj peljala čebele na pašo ali ne. Prvi, ki je čebelaril z dvanajstimi panji, ni hotel tvegati ter se pridružiti drugemu, ki je čebelaril z več kot štiridesetimi panji in je hotel na vsak način s čebelami na pašo. Ostala sta vsak na svojem stališču, o posledicah pa najbrž ni treba posebej pisati. Varoje so se širile bistveno hitreje, kot bi se sicer, in skoraj čez noč se je bilo treba spopasti z neznanim sovražnikom, ki je začel neusmiljeno desetkati čebelje družine. Čebelarji so tavalili v temi, veterinarska stroka v somraku. Takrat se je začela kalvarija čebel, ki žal še vedno traja.

Sam sem začel čebelariti skoraj tri desetletja kasneje. S prvimi družinami so prišle tudi težave z varojami, a k sreči sem imel pri svojih čebelarskih začetkih odlično strokovno podporo. Tako sem prvo leto takoj po točenju po varojah udaril s timolom, jeseni pa z oksalno kislino (OK). Že na samem začetku sem se namreč odločil, da v mojih panjih ne bo nobenih preparatov, ki bi kakor koli ogrožali čistost voska, da o medu niti ne govorim. Do danes ni bilo v njih drugega sredstva kot organske kisline ter že omenjenega timola prvo leto, dve naslednji leti pa preparat Apiguard (katerega učinkovina je prav tako timol). Ker lastnega voska še nisem imel dovolj, da bi si dal iz njega izdelati satnice, sem slednje kupoval v čebelarski trgovini, kot najbrž večina čebelarjev. Nisem sicer spregledal člankov, v katerih so različni avtorji pisali o onesnaženosti slovenskega voska z akaricidi, vendar sem bil prepričan, da se me njih vsebina ne tiče, natančneje – ne tiče več. Kot sem zapisal, voska namreč nisem dodatno onesnaževal, čebele pa so morebitno predhodno onesnaženost satnic redčile z dodajanjem novega voska. Po tej logiki bi moral biti moj vosek vse bolj čist.

Odmevna, a le slovenskim čebelarjem škodljiva afera iz leta 2015 v zvezi s prodajo neregistriranih sredstev za zatiranje varoj, ki so poleg tega vsebovala še v EU prepovedane učinkovine (klorfenvinfos), se je dotaknila tudi mene. Ljudje so pač bolj dovzetni za slabe kot za dobre novice – še posebej, če jih mediji in predstavniki strokovnih institucij ponudijo javnosti na tak način, kot so jih takrat. Kljub temu da pravzaprav nisem bil omembe vreden pridelovalec medu, mi je bilo jasno, da se neprijetnih vprašanj ne bom ubranil drugače kot z analizo medu. Po analizi, ki so jo opravili na Kmetijskem inštitutu Slovenije, ostankov kemičnih sredstev za zatiranje varoj v medu ni bilo oz. je bila njihova

Kot potrošnik pri medu, tudi čebelar pri satnicah pričakuje naraven, neoporečen izdelek. Slika je simbolična.

vrednost manjša, kot jo je bilo z uporabljenimi metodami mogoče ugotoviti. Nemalo ponosen sem s fotokopijo analize zapiral usta nejevernim Tomažem.

Prispevki o onesnaženem vosku pa so mi še kar glodali v podzavesti, zato sem se lani v okviru ponujene brezplačne analize čebeljih pridelkov odločil prav za analizo voska. Hotel sem odkriti, kaj je v resnici z njegovo razvpito onesnaženostjo, in predpostavljam, da sem bil eden izmed dvajsetih čebelarjev, o katerih govori v uvodu omenjeni prispevek v SČ-ju. Ob tem moram zapisati, da se mi je v času svojega čebelarjenja že uspelo oskrbeti s satnicami iz lastnega voska, ki so predstavljale tudi v analizo oddan vzorec. Dobil sem poročilo z naslednjimi rezultati:

- kumafos: 0,34 mg/kg,
- amitraz: <0,04 mg/kg in
- timol: <0,2 mg/kg.

Šok je bil popoln. Analiza je v mojem vosku potrdila kumafos, ki menda prehaja v med, če njegova koncentracija v vosku presega 1 mg/kg. Zgoraj omenjena analiza medu ostankov kemičnih sredstev za zatiranje varoje sicer ni pokazala, pa vseeno ...

Delavci ČZS, JSSČ, seveda nenehno opozarjajo in odsvetujejo uporabo sredstev, ki vsebujejo kumafos. A glej ga, šmenta: država prek svojih institucij njihovo uporabo dovoljuje in jih tudi predpisuje! Država si to lahko dovoli, a Bog nas varuj, da bi kakšen nepokoren čebelar namesto OK v obliki (pregrešno dragega) preparata Api-Bioxal uporabil tisto, ki jo je mogoče kupiti na prostem trgu. Tam namreč en kilogram OK stane natanko 10 €, kar pomeni, da zatiranje varoj za čebelarja ne predstavlja omembe vrednega stroška. Pa najbrž ni sporna zato, ker ni 100-% čista, ampak menda »le« 99,8-%. Prepričan sem, da je poglavitni razlog v tem, da bi se nekdo obrisal pod nosom za sijajen zaslužek, ki ga predstavlja približno dvajsetkratna razlika v ceni med Api-Bioxalom (72,18 €, pakiranje 350 g) in na prostem trgu kupljena OK! Kajti če je slednja zaradi takih ali drugačnih razlogov sporna za zatiranje varoj, naj tisti, ki to trdi, s tem seznanijo čebelarsko javnost. Čebelarji pač ne želimo zastrupljati ljudi. Niti zaradi navodil države in še manj zaradi lastne nevednosti. Kajti do pojava registriranih preparatov je bila na trgu kupljena OK za zatiranje varoje v čebelarstvu povsem nesporna. Podoben, a še bolj banalen, je primer

mravljinčne kisline (MK). Tiste, ki sem jo pred pojavom registriranih preparatov (MAQS, Formivar) uradno dobil od veterinarja (hranim potrdilo in še kakšno originalno plastenko), zdaj za zatiranje varoj ne bi smel več uporabljati ...

A naj se navežem nazaj na prijazno odsvetovan, čeprav uradno dovoljen kumafos. Vem, da ta problematika ni tako enoznačna, kot bi lahko bralec sklepal ob branju tega prispevka, in da je najbrž veliko dejavnikov, zaradi katerih je vosek z njim onesnažen. A glede na lastno čebelarsko prakso si pridržujem pravico, da državi oz. njenim pristojnim institucijam sporočim naslednje: **jaz kumafosa ne uporabljam**, ker mi je zadoščal podatek, da je topen v vosku (iz česar razumem, da ga je ob redni uporabi v vosku vse več in več), iz katerega lahko prehaja v med. Niti ne vem, v kakšni obliki je na voljo, niti kakšno je trgovsko ime preparatov, ki ga vsebujejo. Ne vem, ker o njegovi uporabi nisem nikoli razmišljal in me zato ni zanimal. Enak med, ki gre od hiše, jemo tudi jaz in moja družina v dobri veri, da pridelujem 100-% neoporečno živilo. Dejstvo pa je, da je **nekdo s kumafosom, tudi z dovoljenjem države, zasvinjal vosek, iz katerega so satnice, in posledično satje** v mojih panjih! **Tudi deviško satje v mediščih**, ki po točenju ne vidi panjev do naslednjega leta in zato ni nikoli v stiku niti z ekološko nespornimi kislinami! Da ne bo pomote: pišem o isti državi, ki je do pojava registriranega Api-Bioxala za zatiranje varoj dovoljevala uporabo na prostem trgu kupljene OK. Povsem enake OK, katere uporabo zdaj prepoveduje ...

Vosek je mogoče očistiti kumafosa in drugih neželenih ostankov, to ni več nobena skrivnost, ampak celo priporočilo čebelarjem, naj izkoristijo to možnost – o tem je bilo mogoče prebrati posamezne prispevke v SČ-ju. Le da je priporočilo usmerjeno na napačen naslov. **Menim namreč, da je za čiščenje voska dolžna poskrbeti in ga financirati država, ker uporabo sredstev, katerih učinkovina je kumafos, dovoljuje.** Najbrž se bodo vsi čebelarji strinjali z menoj, da neočiščen vosek sploh **ne sme** v predelavo. Saj je zdravje ljudi na prvem mestu, mar ne? Čebelarji se tudi ne bomo strinjali, da bi zaradi sprenevedanja in dvoličnosti države med izgubil sloves zdravega in kakovostnega živila. Sploh pa ne v svetu menda zelo cenjen slovenski med ... In še sploh ne med iz dežele, ki je uspešno uveljavila svetovni dan čebel ... Zato morda ne bo odveč resno priporočilo ČZS, da pred ustrezno državno institucijo stopi z zahtevo po ureditvi financiranja stroškov čiščenja voska ostankov kumafosa in drugih zdravju neprijaznih kemičnih »dodatkov«, ki so posledica uporabe dovoljenih sredstev za zatiranje varoj.

Čebelarji se z varojami spopadajo že štiri desetletja. Za stroko pa se včasih zdi, kot da ji ta nadloga predstavlja nekakšno neobvezno prostočasno dejavnost in da je le podaljšana roka farmacevtske industrije, ki je na račun čebel naredila še eno komercialno uspešnico, iz katere kuje dobičke. Tako je pač najlažje. Če se čebel ne bo dalo pozdraviti »s polaganjem rok«, je tu še vedno kumafos ... Čas bi že bil za korenito spremembo v glavih in načinu obnašanja. Čebelar se namreč že brez varoj ne obetajo lepi časi.

Karakterizacija čebeljih pridelkov, 1. del

Mag. Andreja Kandolf Borovšak

Svetovalka JSSČ za varno hrano

andreja.kandolf@czs.si

Poleg medu so primarni čebelji pridelki še cvetni prah, matični mleček in propolis. Sestava teh pridelkov je, bolj kot sestava medu, odvisna od okolja in tehnologije pridelave. Zaradi funkcionalnih lastnosti in s tem koristnosti uporabe čebeljih pridelkov v humani prehrani se njihova poraba povečuje, s tem pa tudi možnost, da se na naših prodajnih policah znajdejo čebelji pridelki vprašljive kakovosti in porekla.

Ker v Sloveniji, z izjemo medu, še nimamo izdelane karakterizacije čebeljih pridelkov, morebitnih potvorb cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa ne moremo prepoznati in jih odpraviti, je Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano razpisalo aplikativno raziskavo karakterizacije čebeljih pridelkov v letih 2017–2019, ki jo v sodelovanju z Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani, Ericom iz Velenja ter Interterkom iz Nemčije izvaja ČZS. V prvem delu objavljamo povzetek poročila o raziskavi karakterizacije matičnega mlečka.

Matični mleček

Matični mleček je izloček krmilnih in mandibularnih žlez čebel delavk, starih od 6 do 15 dni, in ima ključno vlogo pri razvoju matice v družini. Z matičnim mlečkom hranijo čebele vse čebelje ličinke tri dni, po tretjem dnevu pa samo ličinko, iz katere se bo razvila matica. Kaj se bo razvilo iz oplojenega jajčeca, čebela delavka ali matica, je odvisno samo od hrane. Matica se celo življenje prehranjuje samo z matičnim mlečkom.

Danes se matični mleček uporablja v farmaciji, prehranski industriji in tudi v kozmetiki. Uvrščamo ga med funkcionalna živila, saj so rezultati raziskav pokazali, da ima matični mleček številne funkcionalne lastnosti, kot so antibakterijsko, protivnetno, dezinfekcijsko, antioksidativno in antitumorsko delovanje ... Biološka dejavnost matičnega mlečka se večinoma pripisuje bioaktivnim maščobnim kislinam, proteinom in fenolnim spojinam. Različne možnosti uporabe matičnega mlečka dajejo temu čebeljemu pridelku velik pomen. Posledica tega je tudi velik uvoz matičnega mlečka v vse države, ki nimajo zadostne lastne proizvodnje.

O svetovni proizvodnji matičnega mlečka ni uradnih podatkov, vendar strokovnjaki ocenjujejo, da približno 60 % svetovne proizvodnje, to je približno 2000 ton, proizvede Kitajska, skoraj vsa proizvedena količina se izvozi na Ja-

ponsko, v ZDA in Evropo. Več mlečka pridelajo še Japonska, Koreja ter države vzhodne Evrope, nekaj pa tudi Španija, Grčija, Francija in Italija.

Lastnosti svežega matičnega mlečka

Matični mleček je pretežno topen v vodi, ima nizko vrednost pH (med 3,5 in 4,5), specifična gostota je 1,1 g/ml. Je od umazano bele do belo rumene barve, kremast. Ima kiselkast, oster vonj, okus pa izrazito kisel, rahlo trpek, rahlo sladek, oster in pekoč.

Viskoznost matičnega mlečka je odvisna od vsebnosti vode in starosti – če je shranjen na sobni temperaturi, počasi postaja bolj viskozen. Star matični mleček, ki ni pravilno skladiščen, je temnejše barve in lahko postane žarkega okusa. Po pobiranju in ob stiku z zrakom postane pri temperaturi 15 °C rumen zaradi prisotnosti albumina, ki nastane med sušenjem.

Sestava matičnega mlečka

Sestava matičnega mlečka je dokaj zapletena. Sestavlja jo ga voda, maščobe, beljakovine, sladkorji, aminokisline, organske kisline, steroli, estri, fenolne spojine, minerali, elementi v sledovih in druge snovi. Sestava sladkorjev, vsebnost vode, beljakovin in 10-hidroksi-2-decenojske kisline (10-HDA) so najpomembnejši kriteriji za karakterizacijo matičnega mlečka. Sestava je odvisna od sezonskih in okoljskih dejavnikov. Vsebuje tudi pelod rastlin, na katerih so čebele nabirale nektar in pelod, zato na osnovi pelodne analize matičnega mlečka lahko sklepamo na njegovo poreklo.

Rezultati raziskave

V letu 2017 smo analizirali 12 vzorcev matičnega mlečka iz štirih statističnih regij Slovenije (Podravska, Osrednjeslovenska, Posavska, Gorenjska). Zbranim vzorcem smo določili vsebnost vode, pepela, beljakovin, maščob, 10-hidroksi-2-decenojske kisline (10-HDA), sladkorjev, vrednost pH, kislost, maščobnokislinsko sestavo ter opravili pelodno analizo. Pridobljeni rezultati za slovenski matični mleček so v skladu s sestavo matičnega mlečka, kot jo na osnovi pregleda rezultatov raziskav predlagajo Sabatini in sod. (2009).

Barva analiziranih vzorcev mlečka

Foto: Jasna Bertonec, Biotehniška fakulteta

Nalogo bomo nadaljevali tudi v naslednjih dveh letih, ko bomo ugotavljali tudi vplive staranja na lastnosti mlečka.

Voda predstavlja največji delež matičnega mlečka. Rezultati vsebnosti vode v slovenskem matičnem mlečku so v območju 64,5 do 67,8 g/100 g. Povprečna vsebnost pepela v vzorcih slovenskega matičnega mlečka je bila 1,02 g/100 g z razponom od 0,94 do 1,08 g/100 g.

Matični mleček ima nizko vrednost pH, od 3,6 do 4,2, v sklopu naše raziskave je bil razpon vrednosti bistveno manjši, med 3,73 in 3,87, v povprečju 3,81. Povprečna kislost vzorcev slovenskega matičnega mlečka je bila 4,19, območje pa 3,74 do 4,51 mL 0,1 N NaOH/g.

Vsebnost maščob je odvisna od sezonskih vplivov, zato so vrednosti tega parametra bolj variabilne. Rezultati za vsebnost maščob so imeli največji razpon vrednosti med obravnavanimi fizikalno-kemijskimi parametri, od 4,59 do 7,65 g/100 g. Povprečna vsebnost maščob v vzorcih slovenskega matičnega mlečka znaša 5,95 g/100 g. Pomembna komponenta maščobne frakcije matičnega mlečka je 10-HDA. Te maščobne kisline v naravi ne najdemo, značilna je samo za matični mleček, zato je njena vsebnost pomemben kriterij njegove pristnosti. Pristen mleček mora vsebovati vsaj 1,4 g 10-HDA/100 g. V vzorcih slovenskega matičnega mlečka je bila povprečna vsebnost dvakrat višja od te vrednosti (2,81 g/100 g), območje je znašalo od 2,48 do 3,26 g/100 g.

Vsebnost beljakovin je bila v analiziranih vzorcih matičnega mlečka precej izenačena, v območju od 11,66 do 12,74 g/100 g, s povprečno vrednostjo 12,15 g/100 g.

Glavna sladkorja matičnega mlečka sta monosaharida fruktoza in glukoza, vedno je prisotna tudi saharoza, v manjših koncentracijah so prisotni tudi nekateri oligosaharidi, ki so lahko v določenih primerih primerni tudi za določanje pristnosti matičnega mlečka (Sabatini in sod., 2009). Analizirani vzorci so vsebovali od 2,3 do 4,5 g fruktoze/100 g, med 3,4 in 5,3 g glukoze ter med 0,5 in 2 g/100 g saharoze, trije vzorci saharoze niso vsebovali. Vsi vzorci vsebujejo maltozo, nekateri pa tudi erlozo in melecitozo. Maltoze je med 0,5 in 0,6 g/100 g,

melecitozo vsebujejo samo trije vzorci, vsebnosti so znašale od 0,5 do 0,7 g/100 g, v drugih vzorcih matičnega mlečka je bilo melecitoze manj kot 0,5 g/100 g (pod mejo detekcije).

V analiziranih vzorcih prevladuje pelod pravega kostanja (*Castanea sativa*), podobno kot v medu, pridelanem na območju RS. V mlečku je pelod pravega kostanja zastopan v skoraj 92 % vzorcev in je edini pelod v matičnem mlečku, ki je prevladujoč, druge vrste peloda so zastopane v manj kot 45 %. Glede na rezultate lahko rečemo, da so bili analizirani vzorci zagotovo slovenskega porekla.

Rezultati so nastali v okviru Programa ukrepov na področju čebelarstva v RS v letih 2017–2019, ki je bil financiran iz sredstev državnega proračuna in proračuna EU. Celotno poročilo je objavljeno na: http://www.czs.si/Upload/files/Letno_porocilo_karakterizacije_cebeljihpridelkov_2017.pdf.

Viri:

- Bogdanov, S. (2011): The royal jelly book: Royal jelly and bee bread: harvest, composition, quality. V: *The royal jelly book*, 1: 1–13, www.bee-hexagon.net/royal-jelly/ (junij 2017).
- Daniele, G., Casabianca, H. (2012): Sugar composition of French royal jelly for comparison with commercial and artificial sugar samples. *Food Chemistry*, 134: 1025–1029.
- Kandolf Borovšak, A., Lilek, N., Bertonecelj, J., Korošec, M., Klemenčič Štrukelj, N. (2017): Letno poročilo aplikativne raziskave Karakterizacija čebeljih pridelkov ter vpliv postopkov obdelave in shranjevanja cvetnega prahu na njegovo kemijo in mikrobiološko sestavo. Lukovica: Čebelarstva zveza Slovenije, str. 51–81.
- Kanelis, D., Tananaki, C., Liolios, V., Dimou, M., Goras, G., Rodopoulou, M. A., Karazafiris, E., Thrasyvoulou A. 2015. A suggestion for royal jelly specifications. *Archives of Industrial Hygiene and Toxicology*, 66: 275–284.
- Popescu, O., Mărgăritas, Al. L., Dezmirean, S. D., Mureșan, O. L., Laslo, L., Tofalvi, M. (2008): A characterization about physical-chemical composition of royal jelly. *Bulletin Animal Science and Biotechnologies*, 67,1-2: 244–248.
- Ramadan, F. M., Al-Ghamdi, A. (2012): Bioactive compounds and health-promoting properties of royal jelly: A review. *Journal of Functional Foods*, 4, 1: 39–52.
- Sabatini, G. A., Marazzan, L. G., Caboni, F. M., Bogdanov, S., Bicudo de Almeida-Muradian, L. (2009): Quality and standardisation of royal jelly. *Journal of ApiProduct and ApiMedical Science*, 1, 1: 16–21.
- Šimúth, J., Bíliková, K., Kováčová, E. (2003): Royal jelly proteins as a tool for development of functional ingredients for health. *Standing Commission of Apitherapy*, 5 str., <http://www.fiitea.org/foundation/files/312.pdf> (julij 2017).

Dvobarvna dišavka (*Osmia bicolor*)

Dr. Andrej Gogala

gogala62@gmail.com

Dvobarvne dišavke so ena najbolj razširjenih in pogostih dišavk pri nas. Samice so črne z rdečerrjavo obarvanimi dlakami na zadku, medtem ko imajo samci rjave dlake po vsem telesu in jih je težko ločiti od podobnih vrst. Samice lahko zamenjamo le z rogati dišavkami, ki so enako obarvane, a so večje in imajo rogate izrastke na sprednji strani glave. Dvobarvne dišavke gnezdiijo v praznih polžjih hišicah, v katerih nekaj zaporednih zaro-

dnih celic predelijo s stenami, zgrajenimi iz kaše zgrizenega listja. Ker bi bile izpostavljene hišice lahko dostopne raznim zajedavcem, jih zakrijejo z borovimi iglicami, ki jih najdejo v okolici, kot vidimo na fotografiji. Pri zbiranju peloda za hrano zarodu niso izbirčne. Dejavnne so od prvih toplih dni v marcu do junija. Velike so 10–11 mm.

Peter Pavel Glavar *et al.*: Čebelarška pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja

Anton Tomec

tone.tomec@gmail.com

Lukovica: Čebelarška zveza Slovenije

352 strani

ISBN 978-961-6516-68-6

Za tem, ko je Regijska čebelarška zveza Petra Pavla Glavarja (RČZ PPG) leta 2013 izdala knjigo z naslovom *Pravila Petra Pavla Glavarja za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu* iz leta 1781, v letu 2016 pa knjižico *Prva slovenska čebelarška knjiga* – obe sta dostopni v Digitalni knjižnici Slovenije –, sta ČZS in RČZ PPG konec prejšnjega leta izdali knjigo *Čebelarška pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja*.

V obsežni in bogato opremljeni knjigi so avtorji zbrali, prevedli in obdelali celotno znano Glavarjevo čebelarško pisno zapuščino, razen njegovih pisem Tomlju o čebelarstvu.

Osrednji in najobširnejši del knjige zajema vsebina prve v slovenskem jeziku napisane čebelarške knjige *Pogovor o čebeljih rojih*, ki jo je Glavar leta 1779 v rokopisu predložil Kranjski kmetijski družbi v natis. Knjiga tedaj ni izšla, rokopis je bil leta 1950/51 najden v Osrednjem državnem arhivu Slovenije in leta 1976 jezikovno posodobljen prvič objavljen v zborniku *Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu*, ki ga je izdala Zveza čebelarških društev za Slovenijo. Celotno vsebino je tedaj jezikovno posodobil prof. Stane Mihelič, v pričujoči knjigi pa je poleg posodobljene vzporedno objavljen tudi dokumentaren diplomatični prepis izvirnika v bohoričici, v kateri je tedaj Glavar pisal. Avtorji so okoliščine za nastanek, njegovo usodo in pomen tega Glavarjevega dela pospremili z obširno dokumentirano razlago.

V nadaljevanju so navedeni podatki o Glavarjevi čebelarški pisni zapuščini, podrobno pa so predstavljene tudi razmere v našem čebelarstvu v Glavarjevem času. Glavarja je Kranjska kmetijska družba, katere ugledni član je bil, v mesecu marcu leta 1768 zaprosila, da napiše odgovor na vladne predloge za izboljšanje čebelarstva v cesarsko-kraljevih dneh deželah. Že v mesecu juliju ji je predal obširen *Odgovor na predlog za izboljšanje čebelarstva v cesarsko-kraljevih dneh deželah*, ki je, preveden in opremljen s komentarji, v knjigi v celoti objavljen. Glavar je v odgovoru poznavalsko opisal razmere v čebelarstvu na Kranjskem ter svojo čebelarško prakso. Zavzel se je za pospeševanje čebelarjenja, ustanavljanje čebelarških šol in poučevanje v domačem jeziku, za preprostemu človeku razumljivo čebelarško literaturo ter

za ureditev čebelarške zakonodaje. Ponudil se je za učitelja čebelarstva ter najavil pisanje čebelarškega učbenika v deželnem – slovenskem – jeziku.

V Glavarjevem času svetovni čebelarški učenjaki še niso vedeli, kako se matica opravi. Izkušeni gorenjski čebelarji pa so praho matic s troti v zraku poznali že davno prej, leta 1763 je kot prvi na svetu o prahi

matic s troti v zraku v knjigi *Entomologia carniolica* pisal Scopoli. V knjigi *Čebelarška pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja* so predstavljeni prispevki Glavarja in njegovih sodobnikov k poznavanju te še vedno ne v popolnosti spoznane skrivnosti iz življenja čebel.

Glavarja je čebelarška družba v Gornjih Lužicah v letu 1772 imenovala za svojega častnega člana, kar potrjuje njegov mednarodni ugled na področju pospeševanja čebelarstva. Listina o imenovanju je prvič objavljena v tej knjigi.

V knjigi sta objavljena tudi prevedena in z opombami dopolnjena *Čebelarški patent* in *Navodilo Marije Terezije*, izdana 8. aprila 1775. Glavar je na tej podlagi na povabilo Kmetijske družbe v Ljubljani tej 17. decembra 1781 poročal o možnosti pospeševanja čebelarstva na Kranjskem. Poročilo je dodal načrt za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu. Stane Mihelič v zborniku *Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu* to poročilo označi »kot Glavarjevo vseskozi zanimivo poročilo, ki bolj kot kateri koli dotlej podaja celovito podobo tedanjega stanja čebelarstva na Gorenjskem in Dolenjskem, na drugi strani pa kaže Glavarja kot neutrudnega čebelarškega vzgojitelja, organizatorja, pa tudi socialno izredno čutečega in delavnega človeka«.

Vsebinska knjige *Čebelarška pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja* nam nudi obširen in poglobljen vpogled v prizadevanja Petra Pavla Glavarja in njegovih sodobnikov za razvoj čebelarstva. Glavar je s svojimi predlogi vsaj posredno spodbudil odločitve o ustanovitvi dunajske čebelarške šole in izdaji čebelarškega patenta Marije Terezije. Dobo, v kateri je deloval s sodobniki, lahko s ponosom in odgovornostjo označimo kot zlato dobo slovenskega čebelarstva in zato knjigo priporočam v branje.

Čebelarjeva opravila v aprilu

Dr. Stanislav Kapun - Vaneča

kapunstanislav@gmail.com

Letos je zima na koncu zamahnila z repom, in kot kažejo napovedi, se še ne misli posloviti. Najverjetneje nas ne bo več presenetil sneg, do sredine aprila je za pričakovati podpovprečne temperature zraka. Torej bo letos spomladanski razvoj čebeljih družin poznejši, razvoj pa bo zakasnila tudi narava.

Kot kaže, bo treba po 1. aprilu ponovno zaloge medu, torej medene sate, približati gnezdu, ali pa če je čebelja družina dovolj močna, ji lahko ponudimo sladkorno raztopino, in sicer v razmerju dva dela sladkorja in en del vode. Ob hitrem pregledu nekaterih čebeljih družin namreč ugotavljam, da jim primanjkuje hrane, ali pa je te po mojem občutku premalo ob gnezdu, čeprav smo v Čebelarstvu Kapun ob prvem pregledu čebeljih družin naredili vse, kar je bilo potrebno. Letošnje leto je pač specifično. Svetujem torej, da po 1. aprilu opravimo še vse potrebno, potem pa do začetka cvetenja divje češnje ne posegamo več v čebelje družine. Ocenjujem, da bo cvetenje divje češnje kasnih deset dni pozneje. To je prelomno za opravila v čebeljih družinah. V obdobju cvetenja divje češnje prenehamo dražilno krmiti, ker si v tem obdobju čebelje družine prinesejo dovolj nektarja in cvetnega prahu za optimalen razvoj čebelje družine. **V času cvetenja divje češnje v Čebelarstvu Kapun opravimo naslednje ukrepe pri čebeljih družinah:**

Prestavimo čebeljo družino v sredino plodišča

Jeseni se čebelja družina premakne na levo ali desno stran, le redke so družine, ki ostanejo v sredini plodišča. Take družine je treba premestiti v središče plodišča, in si-

cer tako, da ostane v plodišču strnjena zalega, ki se bo optimalno razvijala. Vsako razbijanje zalege negativno vpliva na čebele, jim povzroča stres in ohlaja gnezdo.

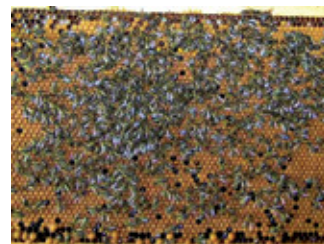

Foto: Čebelarstvo Kapun

Obrnemo sate v plodišču

Ob prestavljanju satov v sredino plodišča poskrbimo, da jih hkrati obrnemo. Po navadi vsaka čebelja družina skladišči med v obliki venca v zadnji polovici sata, v prvi polovici sata pa je prisotna čebelja zalega. S tem ko obrnemo sat, izpostavimo med proti žrelu panja. Čebelja družina se bolj boji, da bodo zaloge medu napadli nezaželeni vsiljivci, kot za čebeljo zalego, zato med prenese ponovno v zadnji del sata. S tem ko prenaša med, matica čuti, kot da narava med, zato pospešeno zalega. Izpraznjene celice so čiste in tople, zato jih matica hitro zaleže. Satje matica zaleže od spodnje do zgornje letvice. Na ta način povečujemo prostor za zaleganje, kar je tudi učinkovita borba proti rojilnemu razpoloženju čebeljih družin.

Sat z zalego (predhodno strganje medu in obračanje sata v plodišču)

Dodamo dva neizgrajena sata

Z dodajanjem dveh neizgrajenih satov z vstavljeno satnico povečujemo prostor za zaleganje matice. Pri prvem dodajanju neizgrajenih satov nikoli ne prekinemo zalege, temveč jih dodamo levo in desno ob zalego. Preostale sate premaknemo za en sat levo in desno. To pomeni, da sata ob steni odstranimo iz panja. V treh letih moramo zamenjati vse sate v plodišču. Zakaj je nujna menjava satja? Lebedev, Grobov in Lihotin (1989) ugotavljajo, da:

- v starem satju spore hude gnilobe preživijo več kot 30 let,
- v starem satju spore poapnele zalege preživijo do 4 leta,
- je v starem satju pojav poapnele zalege do 7-krat pogostejši in da
- taro satovje redno napada voščena vešča.

Voščena vešča ni čebelji škodljivec, ampak »komunalna služba« za čebele in najpogostejše prehitijo čebelarja pri pospravljanju starega satja. Prehranjuje se s srajčkami, ki ostanejo v čebeljih celicah od poganja čebel. Pospravi tudi druge nesnage v celici in nikoli ne napade deviškega satovja. V starem satju:

- Med hitreje kristalizira za 45 do 58 %.
- Več čebeljih družin zboli zaradi *Nosema apis*.
- Propade 12 % več čebeljih družin (če čebele prezimujejo na starem satju).
- Nabirajo se toksične snovi, radioaktivne snovi, težke kovine in pesticidi. Kolikor je bilo v vosku več kumafosa,

PRED POSEGOM

PO POSEGU

MEDENI SAT

SAT Z ZALEGO

Ureditev plodišča

Zažičen sat, sat z vstavljenjo satnico

- toliko je bil slabši sprejem ličink pri vzreji matic. Ugotovljeno je bilo, da pri eni tisočinki kumafosa v vosku ni bilo več sprejema ličink (Apimondia, Kanada, 2002).
- Dedenski s sodelavci je ugotovil, da Teža 10.000 čebel iz svetlejšega satja znaša 1 kg, iz temnejšega satja 0,838 kg in iz črnega satja le 0,671 kg. Ugotovil je še, da je za prehrano 1 kg čebel potrebnega na svetlejšem satju 2,5 kg medu, na temnejšem 2,9 kg in na črnem satju 3,7 kg medu.
 - Čebele, izležene iz celic starega satja, naberejo 40–47 % manj medu kot čebele, izležene iz mladega satja (ugotovitev čebelarstva inštituta Ribnoje).

Iz navedenih dejstev lahko sklepamo, kako je za zdravje čebelje družine pomembno izločanje starih satov v plodišču. V Čebelarstvu Kapun vsako leto vstavimo v gradnjo najmanj štiri nove sate oziroma tudi do šest satov v plodišču. Odvisno od razvoja čebeljih družin. Žal nekateri čebelarji še vedno ne verjamejo v nujnost menjave satja. Upam, da bodo z navedenimi razlogi za izločanje starega satja spremenili svoje mišljenje.

Vstavimo gradilni sat

Gradilni sat vstavimo levo ali desno od gnezda, in sicer kot drugi sat od stene plodišča. Nikoli ga ne vstavimo v sredino ali tik ob steno. Krajni sat namreč čebele napolnijo z medom in ga matica težko zaleže s trotojskimi jajčeci. Zakaj vstavimo gradilni sat ob straneh? Iz biologije razvoja varoj vemo, da varoje za optimalen razvoj potrebujejo v povprečju nižjo temperaturo zraka, kot je ta med delavsko zalego. Drugi razlog pa je, da potrebuje trot za izvalitev 24 dni, kar ustreza razvoju varoj.

Preverimo, in če je treba, ponovno obnovimo napajališče z vodo za čebele

V prejšnji številki sem omenil, kako pomembna je voda za razvoj čebeljih družin. Čebele porabijo največ vode v času spomladanskega razvoja, ko se zalega hitro povečuje. Kulinčević (1990) ugotavlja, da hrana, ki jo čebele uporabljajo za

krmljenje ličink, vsebuje 80 % vode 3 dni rasti in približno 33 % vode za šesti dan rasti ličink. Potrebne morejo pokriti iz medu, ki vsebuje do 20 % vode.

Ugotovimo čistost podnice

Čebele morajo

Čebele morajo same očistiti podnico

Foto: Čebelarstvo Kapun

imeti čistilni nagon, ki se prenese z matice na čebele. V tem obdobju v Čebelarstvu Kapun samo evidentiramo čebelje družine, ki so očistile podnice. Tistim družinam, ki niso opravile svojega dela, damo še eno možnost in jim ponovno preverimo podnice pri naslednjem pregledu. Če podnica ni zadovoljivo čista, zamenjamo matico. Čebele morajo same očistiti prebivališče. Čistilni nagon čebeljih družin je zelo pomemben pri obrambnem sistemu vzdrževanja zdravih čebel.

Odpremo zapore na žrelu

Jeseni z zapiranjem žrel preprečujemo vdor glodavcev v panj. Z odprtjem žrel omogočimo čebelarjem lažji vstop in izhod iz panjev ter tako neovirano prinašanje nektarja in cvetnega prahu v panje.

Namestimo smukalnike cvetnega prahu

V svojem čebelarstvu jih namestimo na panje v času cvetenja oljne ogrščice. Ta nudi obilo kakovostnega cvetnega prahu. Namestimo jih samo na najbližji lokaciji doma, in sicer na vse čebelje družine. Čebele delno zavračajo smukalnike in iščejo vse mogoče načine za vstop v panje mimo njih. Če kakšna čebelja družina nima nameščenega smukalnika, si del pašnih čebel izprosi vstop v panj brez njega, zato je nujno treba namestiti smukalnike na vse panje. Cvetni prah moramo pobirati dnevno, ker je higroskopičen in ga zato hitro napade plesen.

Čebele na paši oljne ogrščice

Foto: Čebelarstvo Kapun

Priprava čebelje družine na pašo

- Pripravo na pašo začnemo vsaj 40 dni pred prvo izdatno pašo.
- Ko pripravljamo družine za pašo, si moramo prizadevati, da bomo imeli močne in zdrave družine (močne po številu pašnih čebel).
- Skrbeti moramo za zadostno količino hrane.

- S širjenjem kroga zalege se poveča poraba hrane (2 kg po panju). Za normalen razvoj mora biti v satju vsaj 8 kg zaloge hrane.
- Če matice primanjkuje hrane, zelo omeji zaleganje (družina se ne razvija).

V aprilu ne pričakujem rojilnega razpoloženja. Če bo že prihajalo do njega, se bo to dogajalo proti koncu meseca. Najučinkovitejša metoda borbe zoper rojenje je sproščanje prostora v plodišču, in sicer z dodajanjem neizgrajenih satov. O tem pa več v naslednji številki.

Čebelarstvo Pivka – prvih 20 let

ČD Pivka je konec leta 2017 v Krpanovem domu v Pivki slavnostno obeležilo prvih 20 let. Prireditve sta se udeležila podžupan občine Pivka, g. Boris Rebec, in predstavnik ČZS, g. Janez Nagode. Z društvenimi prapori pa so prireditelvi oplešali: OČD Koper, ČD Sežana, ČD Nova Gorica, ČD Antona Žnidaršiča Ilirska Bistrica in Društvo slovenskih čebelarjev Trst.

ČD Pivka je nastalo 20. decembra 1997 na pobudo pivških čebelarjev, spontano, in sicer z nastankom nove Občine Pivka. Na področju današnje občine smo bili čebelarji povezani v dve čebelarski družini, in sicer v Čebelarstvo družino Košana, ki je bila ustanovljena že leta 1952, 12 let kasneje pa še v Čebelarstvo družino Pivka. Obe sta vse do decembra 1997, ko smo ustanovili svoje lastno društvo, delovali v okviru ČD Postojna.

V ČD Pivka je danes vključenih 81 čebelarjev. Štejemo se med mlajša čebelarska društva, saj je povprečna starost članov 58 let. Pred desetimi leti, ko smo praznovali deseto obletnico društva, smo imeli isto povprečno starost, se pravi, za kolikor smo se starejši člani postarali, za toliko smo se z mladimi pomladili. Čebelarimo z več kot 2300 čebeljimi družinami. Na Pivškem so čebele nastanjene enakomerno, tako so oprasene vse gospodarsko pomembne žužkocvetne rastline. Večina naših čebelarjev čebelari v AŽ-panjih.

Že od leta 2010 na god zavetnika čebelarjev sv. Ambroža, 7. decembra, ozaveščamo javnost tudi z Ambroževo mašo. Na to nedeljo čebelarji predstavimo svoje delo, čebelje pridelke in izdelke ter pripravimo zakusko iz čebeljih pridelkov. Kot predstavnik čebelarjev naredim uvod k sv. maši s predstavitevijo sv. Ambroža. Obe berili beremo čebelarji,

Foto: Arhiv ČD Pivka

Podelitev društvenih zahval in priznanj

sveče na oltarju zamenjamo s svojimi svečami iz čebeljega voska, na oltar namestimo čebelje pridelke in izdelke, pred oltar pa postavimo satni okvir, okvir s satnico, zgrajen sat in medeni sat. Skoraj vsako leto sv. mašo daruje škof. Zanimivost maše je tudi ta, da jo imamo vsako leto v drugi župniji. V pivški občini imamo namreč pet župnij, in sicer Pivko, Košano, Šmihel, Trnje in Zagorje.

Društvo veliko dela tudi z najmlajšimi, skrbimo, da delujeta dva čebelarska krožka, eden na OŠ Košana in eden na OŠ Pivka. Naši krožkarji na vsakoletnih tekmovanjih dosežajo dobre rezultate. Člani društva že od leta 2006 vsako leto velikodušno darujemo med za izpeljavo tradicionalnega slovenskega zajtrka v šolah občine Pivka. Nekaj medu tudi darujemo župnijski Karitas. Vsako leto se junija na dan odprtih vrat slovenskega čebelarstva predstavimo na dvorišču vrtca Vetrnica. Takrat najmlajšim in osnovnošolcem ter obiskovalcem predstavimo vso čebelarsko opremo, medonosne rastline, v opazovalnem panju pa čebeljo družino. Če vreme dopušča, pa še prikažemo točenje medu ter ponudimo njegovo degustacijo.

Za člane društva in posredno za naše potrošnike je prioriteta nenehna skrb za zdrave čebele in neoporečnost čebeljih pridelkov in izdelkov, zato organiziramo izobraževanja. Organiziramo vsakoletno strokovno ekskurzijo na ApiSlovenijo ter ekskurzijo po Sloveniji ali tujini, kjer obiščemo vsaj enega uspešnega čebelarja. ČD Pivka tudi upravlja s pašnim katastrom čebelje paše v občini Pivka. Na območju Javornikov je hojeva, na območju Narina in košanske doline pa akacijeva in lipova paša. Kar polovica naših članov je pridobila nacionalno poklicno kvalifikacijo čebelar. Tesno sodelujemo s ČZS, sosednjimi društvi in drugimi

Čebelarstvo himna MPZ Košana in Klapa Škvadra

institucijami, kot je VF NVI. Večji projekt, ki smo si ga zadali, je postavitve učnega čebelnjaka pri OŠ Pivka. V imenu ČD Pivka se zahvaljujem vsem, ki ste po svojih najboljših

močeh prispevali k organizaciji naše slavnostne prireditve prvih 20 let ČD Pivka.

Franko Dolgan, predsednik ČD Pivka

Spomini Vladimirja Jenčka – prvega predsednika ČD Pivka

Ob 20-letnici ustanovitve ČD Pivka objavljamo spomine njegovega prvega predsednika Vladimirja Jenčka

Začetek mojega čebelarjenja sega v daljno leto 1952, na 20. julija popoldan. Na senožeti pod Planinsko goro sem ta dan vesel našel v brinovem grmu roj čebel. Pri sosedu čebelarju Jožetu Simsiču v Strmci sem vzel panj, ga prislonil ob grm in ga potresel z grabljami za seno. Čebelice, ki so popadale na zemljo, so urno začele lesti v panj. Nato sem panj odnesel domov in sosedu povedal za roj. Bil je vesel in mi je ponudil AŽ-panj ter vanj vselil roj. Razložil mi je osnovne stvari in mi obljubil moralno in materialno pomoč. Tako je postal moj mentor. Ker jeseni nisem imel denarja za sladkor, mi ga je posodil, da sva nakrmila čebele. Kasneje sem dolg poplačal s prodajo polšjih kožuho, ki sem jih naložil. Naslednje leto je čebelja družina rojila in sem imel dve družini. Leta 1953 sem šel z mentorjem na občni zbor ČD Postojna. Mentor me je predstavil, nato pa so sklenili, da mi društvo plača članarino. Tako sem postal član ČZS, kar sem še danes.

V času služenja vojaškega roka sem imel že devet družin, ki mi jih je oskrboval mentor in me pisno obveščal, kako je z njimi. Ko sem se vrnil iz vojske, sem napravil čebelnjak za trideset panjev. Letine za pridelavo medu so bile ugodne. Zgodila pa se je nesreča, 19. julija 1970 so zgoreli čebelnjak in čebele z vso opremo. Tretji dan po nesreči sem že kupil tri družine in jih pripeljal na isto mesto. Naredil sem nov čebelnjak in znova čebelaril. V Ilirski Bistrici sem poznal čebelarja Ivana Šajnova, ki je bil pri Antonu Žnideršiču čebelar – mojster. Ker sem bil ob vse čebele, mi je svetoval, naj kupim čebele v samostanu v Ilirski Bistrici, kjer je umrla sestra, ki se je ukvarjala s čebelarstvom. Tako sem kupil deset panjev in čebelarsko opremo. Leta 1972 sem se preselil v Pivko in sem čebele preselil v Vremsko dolino, kjer sem kupil parcelo. Po preselitvi so se začeli boljši donosi in razvoj čebel.

V teh letih je Medex začel odkupovati med. Tudi jaz sem sklenil kooperantsko pogodbo in jim prodajal čebelje pridelke. Sam sem izdelal dva zabojnika po 42 panjev, razširil število družin in jih prevažal na akacijevo pašo na Goriško ter v bližnji gozd na hojevo pašo. Tako sem izboljšal prodajo medu. Vsaka stranka, ki je kupila več kot 5 kg medu, je dobila v dar knjižico Med, naša vsakdanja hrana in zdravilo. V Strmci sem upravljal Medexov opazovalni panj, pozneje pa še v Javorniku. Organiziral sem tudi odkup medu za Medex. To delo sem opravljal 18 let.

Ko je varoza v osemdesetih postajala vedno večje zlo, so me v društvu imenovali za predsednika komisije za zašči-

Vladimir Jenček, prvi predsednik ČD Pivka

Foto: MB

to čebel. To delo sem opravljal vrsto let. Od leta 1988 pa do 1998 sem bil predsednik ČD Postojna in skrbel za primerno delovanje društva. 20. decembra 1997 se je društvo razdelilo na ČD Postojna in ČD Pivka. Izvoljen sem bil za predsednika ČD Pivka. Leta 1998 smo že razvili prapor ČD Pivka, na katerem so žeblički vseh članov. Organiziral sem več čebelarskih strokovnih srečanj in ekskurzij. Dvakrat smo bili na sejmu v Beogradu ter v Istri, Italiji, na Hrvaškem in Češkem. Obiskali smo dr. Titero na češki čebelarski zvezi in češke čebelarje. Obiskali smo tudi čebelarstvo Jaroslava Havlina. Poleg čebelnjakov nam je razkazal tudi prostor, kjer je izvajal umetno osemenjevanje matic. To strokovno področje me je zelo zanimalo. Začel sem se pripravljati in kupil opremo za umetno osemenjevanje. Ko bi morali izpeljati tečaj z g. Havlinom, je zbolel in umrl. Tako mi je ostal neizpolnjen up, da bomo tudi pri nas umetno osemenjevali maticice.

Prizadeval sem si tudi za izobraževanje čebelarjev. Ustanovili smo čebelarske krožke na OŠ Pivka, OŠ Košana in OŠ Zagorje. V Slovenski vasi smo ustanovili izobraževalno središče čebelarjev za območje Logatca, Postojne, Pivke, Ilirske Bistrice in Kopra. V tistem času je 47 čebelarjev pridobilo nacionalno poklicno kvalifikacijo čebelar. Pri organizaciji izobraževanj sta mi pomagala čebelarski mojster Franc Panker in Anton Grebenšek, za kar sem jima hvaležen. Delo, ki smo ga opravili, je zelo dvignilo ugled društva.

Bil sem izvoljen tudi v upravni odbor ČZS v času, ko je bil predsednik ČZS g. Lojze Peterle. V tem času sem dobil častno priznanje ob 100-letnici ČZS. Za delo v čebelarstvu sem prejel tudi odličja Antona Janše III., II. in I. stopnje.

Vladimir Jenček

67. redni občni zbor Čebelarke zveze Slovenije

67. redni občni zbor ČZS bo v soboto, 7. aprila 2018, ob 9. uri v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici. Dnevni red:

1. slavnostni začetek in izvolitev delovnih organov občnega zbora,
2. razglasitev prejemnikov in podelitev odličij Antona Janše,
3. podelitev predsednikovih priznanj,
4. poročilo verifikacijske komisije,
5. poročilo o uresničitvi delovnega in finančnega načrta ČZS za leto 2017 in predsednikovo poročilo,
6. poročilo nadzornega odbora,
7. razprava o poročilih,
8. sprejem revidiranega poslovnega

- ga poročila ČZS za leto 2017,
9. sprejem delovnega in finančnega načrta ČZS za leto 2018,
10. parkirišča pri Čebelarstvu centru Slovenije,
11. predstavitev knjige *Veliki ljudje slovenskega čebelarstva*,
12. fotografiranje praporov za monografijo,
13. delegatska vprašanja in predlogi.

Občni zbor je najvišji organ ČZS, ki ga sestavljajo delegati članov krovne čebelarke organizacije. En delegat zastopa enega člana ČZS, torej je vseh delegatov občnega zbora ČZS v letu 2018 204. Na občnem zboru ima posameznik glasovalno pravico samo, če se ga udeležuje kot delegat in ima pooblastilo društva oz. zveze. Delegati morajo biti člani ČZS. Občni zbor je

javen. Najpomembnejše delo občnega zbora sta pregled dela ČZS v preteklem letu in predvsem sprejem programa dela za tekoče leto. Želja in cilj vseh nas je dobro poslovanje ČZS in občni zbor je priložnost in možnost, da delegati povedo mnenje svojega društva ali zveze o delovanju ČZS, predvsem pa, da podajo svoje predloge za izboljšanje dela ČZS. V svojem imenu in v imenu vodstva ČZS prosim društva, da v največji možni meri pošljejo svoje delegate na 67. redni občni zbor ČZS. Na letošnjem občnem zboru ČZS bo potekalo tudi fotografiranje praporov za monografijo (vseh tistih, ki niso bili fotografirani na čebelarstvu prazniku 2017 v Laškem). Samo s skupnimi močmi bomo lahko uresničevali želje čebelarjev iz vse Slovenije.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Fotografiranje praporov za monografijo čebelarskih društev

Obveščamo vas, da bo za vsa čebelarska društva in regijske zveze, ki

praporov do sedaj še niso fotografirali, potekalo **zadnje brezplačno fotografiranje** praporov na občnem zboru ČZS, ki bo v soboto, 7. aprila 2018. Zaradi enotnosti in kakovosti fotografij vas prosimo, da upoštevate ta poziv in poskrbite, da bo vaš prapor primerno

fotografiran. Na fotografiranje obvezno prinesite prapor in drog, praporščak se ne bo fotografiral. Za dodatne informacije v zvezi s fotografiranjem stopite v stik s tajnikom ČZS.

Matej Mandelj, tajnik ČZS

Prvo praznovanje svetovnega dne čebel bo svečan dogodek!

Pripravlja se svečano **1. praznovanje svetovnega dne čebel**, katerega častni pokrovitelj bo predsednik države **g. Borut Pahor**.

Samo praznovanje bo edinstven in neponovljiv dogodek za slovensko čebelarstvo in za čebelarstvo po svetu. Gre za velikorganizacijski zaloga, saj poleg slovenskih čebelarjev in številnih čebelarskih gostov iz tujine pričakujemo tudi več kot 30 kmetijskih ministrov z vsega sveta, generalnega direktorja FAO Graziana Da Silvo, komisarja EU za okolje Karmenuja Vello in še koga.

Moja želja je, da ste na tem veličastnem dogodku prisotni vsi slovenski čebelarji, ki to želite. Da vam lahko omogočimo in zagotovimo prostor na prireditvi, vas prosimo, da čim prej pošljete prijavnico, ki ste jo dobila vodstva društev obgradivu za članarino s strani ČZS. Prijave potrebujemo predvsem zato, da zagotovimo ustrezne kapacite-

te šotora in samega prireditvenega prostora kot tudi zaradi vseh protokolov tujih gostov. Že vnaprej hvala in izkoristimo edinstveno priložnost in bodimo del praznovanja!

Podrobne informacije: Čebelarsko društvo Antona Janše Breznica, Žirovnica 87, 4274 Žirovnica, 04/537 85 10, 051/623 838, zirovnica96@gmail.com.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Svetovna čebelarška konferenca Globalni izzivi v čebelarstvu

ČZS, JSSČ, v sodelovanju z MKGP-jem ter OŠ Žirovnica organizira v petek, 18. 5. 2018, svetovno čebelarško konferenco

o globalnih izzivih v čebelarstvu. V okviru konference bo osem tematskih sklopov, ki se dotikajo področij tehnologije v čebelarstvu, uporabe, varnosti in kakovosti čebeljih pridelkov, prenosa znanja, izrabe paš in promocijskih dejavnosti. Cilj konference je določitev optimalnih in možnih rešitev za odpravo ugotovljenih problematik v čebelarstvu ter določitev kratkoročnih in dolgoročnih ciljev za zmanjšanje problematik. Na konferenci bodo sodelovali tuji in naši strokovnjaki na področju čebelarstva. Moderatorji konference bodo sodelavci ČZS.

Konferenca bo potekala, v dvorani Pod Stolom, v Žirovnici z začetkom ob 9. uri. Odprta bo za širšo javnost, vendar le ob predhodni prijavi ge. Barbari Dimc na e-naslov: barbara.dimc@czs.si, zaradi omejenega števila mest. Prijavljene udeležence prosimo, da ob prijavi navedejo svoje podatke (ime in priimek, naslov, podatke za stik). Ob prijavi je potrebno vplačati kotizacijo. Kotizacija 1 vključuje kosilo s pijačo (enolončnica z mesom in pecivom), kavo in značko Svetovni dan čebel po ceni 7,50 EUR na osebo, kotizacija 2 pa vključuje kavo ob odmoru in enako značko po ceni 3,00 EUR na osebo. Uradna jezika sta slovenski in angleški. Konferenca bo simultano prevajana.

Spoštovane čebelarke in čebelarji, še enkrat vabljeni, da se udeležite konference, saj se boste seznanili z različnimi pogledi na reševanje izzivov, ki jih zaznavamo v čebelarstvu po svetu.

Lidija Senič, vodja služb ČZS

Preliminarni program konference:

9.00–9.30	Odprtje konference Pozdravni nagovori: Dejan Židan, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano; Boštjan Noč, predsednik ČZS; Philip McCabe, predsednik Apimondie; Leopold Pogačar, župan občine Žirovnica
9.30–10.10	Opraševanje – ekosistemska storitev čebel <i>Opraševanje, preživetje čebel in trajnostno kmetijstvo</i> – Lucas Garibaldi (Argentine), Nacionalna univerza Río Negro, svetovno znan raziskovalec s področja preučevanja pomembnosti opraševanja za pridelavo kmetijskih rastlin <i>Stanje in trendi opraševalcev</i> – Danilo Bevk (Slovenija)
10.10–10.50	Pomen uporabe čebeljih pridelkov <i>Uporaba čebeljih pridelkov v prehrani in apiterapiji</i> – Pušpendra S. Bhandari (Indija), čebelar in raziskovalec čebeljih pridelkov za širšo uporabo <i>Rezultati uporabe čebeljih pridelkov in priporočeni odmerki v prehrani</i> – Alina Varadi (Romunija), čebelarica, nutricionistka in apiterapevtka s praktičnimi izkušnjami uporabe čebeljih pridelkov v zdravstvene namene <i>Pomen karakterizacije čebeljih pridelkov</i> – Jasna Bertonec in Nataša Lilek (Slovenija)
10.50–11.30	Odmor
11.30–12.10	Skrb za kakovost in varnost čebeljih pridelkov <i>Ostanki v čebeljih pridelkih in pristnost medu</i> – Lutz Eiflein (Nemčija), vodja oddelka za analize pristnosti živil pri Eurofinsu, vodja skupine za pristnost medu v okviru Mednarodne komisije za med (International Honey Commission) <i>Pomen slovenske podatkovne zbirke za preverjanje pristnosti medu</i> – Mojca Korošec (Slovenija) <i>Tveganka, povezana s pristnostjo medu</i> – Andreja Kandolf Borovšak (Slovenija)
12.10–12.50	Razvoj sonaravnih načinov za upravljanje varoj <i>Dobra čebelarška praksa za povečanje učinkovitosti okolju prijaznih akaricidov</i> – Giovanni Formato (Italija), raziskovalec varoze in vodja laboratorija na raziskovalnem inštitutu v Rimu, član COLOSS-a <i>Zatiranje varoj za zagotovitev zdravja čebel</i> – Aleš Gregorc (Slovenija)
12.50–13.30	Prenos znanja v čebelarstvu <i>Prenos znanja mladim čebelarjem</i> – Jiří Piza (Češka), predsednik Mednarodnega centra za mlade čebelarje (ICYB) in glavni organizator Mednarodnega tekmovanja mladih čebelarjev (IMYB) <i>Prenos znanja v čebelarstvu</i> – Janko Božič (Slovenija)
13.30–15.00	Kosilo
15.00–15.40	Problematika pesticidov <i>Pesticidi – grožnja za čebele in druge opraševalce</i> – Noa Simon-Delso (Belgija), Čebelarški center Louvain-la-Neuve, vodilna raziskovalka na področju pesticidov in njihovih negativnih učinkov na čebele in druge opraševalce <i>Pesticidi in pomori čebel v Sloveniji</i> – Anton Komat (Slovenija)
15.40–16.20	Upravljanje pašnih virov čebel <i>Nektarne rastline in njihov prispevek h kmetijstvu</i> – Dan Eisikowitch (Izrael), Univerza v Tel Avivu, zaslužen za ozelenitev polpustinskih predelov Izraela, pri čemer si je prizadeval, da bi bilo pri sajenju uporabljenih čim več medovitih rastlin <i>Podnebne spremembe in s tem povezana sprememba pašnih razmer za čebele ter izzivi za prihodnost</i> – Boris Seražin (Slovenija)
16.20–17.00	Promocija čebel in čebeljih pridelkov <i>Priložnosti in načini promocije čebel, čebelarških proizvodov in čebelarškega turizma v mednarodnem okolju – primeri dobrih praks in pobud za promocijo čebelarškega turizma na trgu Velike Britanije</i> – Mladen Ljubišić (Slovenija) <i>Apiturizem kot izjemna poslovna priložnost na primeru uspešnega poslovnega modela v Sloveniji</i> – Tanja Korošec Arih (Slovenija)
17.30	Odhod proti Višnji Gori - Odprtje spominskega obeležja kranjski čebeli

Koledar prireditev ob svetovnem dnevu čebel

V nadaljevanju objavljamo koledar prireditev ob svetovnem dnevu čebel.

Če na svojem območju organizirate društvene, občinske ipd. dogodke ob svetovnem dnevu čebel, to, prosim, sporočite na e-naslov: matej.mandelj@czs.si, da vas vpišemo v skupni

koledar. Koledar prireditev s podrobnim opisom dogodka najdete na spletni strani ČZS: www.czs.si/content/wbdcaldend.

Matej Mandelj, tajnik ČZS

Datum	Prireditev	Kraj
16.–22. april	Čebelarstva razstava v Državnem zboru RS	Državni zbor RS
20. april	Dan odprtih vrat slovenskih čebelarstev in zaključek natečaja poslikave panjskih končnic	več krajev po Sloveniji
20. april ob 17. uri	Okrogla miza Čebele in okolje v tehnološki družbi	Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo 8, Lukovica
21. april	Festival Brda in vino	Šmartno v Goriških brdih
21. april ob 14. uri	Praznovanje 70. obletnice ČD Rogašovci	Čebelji gradič, Serdica
5. maj	41. tekmovanje mladih čebelarjev	OŠ Jurija Dalmatina Krško
12. maj ob 15. uri	Sajenje lip	pred Muzejem Josipa Jurčiča na Muljavi
15. maj	Odprtje razstave ob 120-letnici izdajanja revije Slovenski čebelar in 10-letnici izdaje Čebelarstva terminološkega slovarja	Državni svet RS
16.–23. maj	Razstava slik slikanja s propolisom slikarja Branka Čušina	kulturni dom, Koroška Bela
18. maj	Svetovna čebelarstva konferenca	Dvorana pod Stolom, Žirovnica
18. maj ob 19. uri	Odprtje spominskega obeležja kranjski čebeli	Višnja Gora
19. maj	Ministrska konferenca o pomenu čebel	Brdo pri Kranju
19. maj	Odprtje čebelarstva učne poti	Dom čebelarjev Brode
20. maj	Slovenski čebelarstveni praznik 2018 in 1. praznovanje svetovnega dneva čebel	prireditveni prostor med vasema Breznica in Vrba
25. maj	Izid posebne poštne znamke, kuverte, ovitka in žiga prvega svetovnega dneva čebel	Slovenija
10. junij	Predstavitve kranjske čebele in čebelarjev na Festivalu za ljubitelje živali	Češminov park v Domžalah

Čebelarji se bomo predstavili tudi v Državnem zboru RS

Med 16. in 22. aprilom 2018 bo v Državnem zboru RS na ogled čebelarstva

razstava v organizaciji ČZS in MKGP-ja. Razstava bo na voljo tako za poslane in zaposlene v državnem zboru kakor tudi za splošno javnost. Predstavljene bodo ključne značilnosti slovenskega čebelarstva ter projekta Svetovni

dan čebel. Odprtje razstave bo potekalo v ponedeljek, 16. aprila, ob 11. uri. Vse, ki se bi želeli dogodka udeležiti, naprošamo, da to sporočite na naslov: zlatica.kovacevic@czs.si. Vljudno vabljeni!

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Festival Brda in vino letos gosti tudi čebelarje v podporo SDČ-ju

Festival Brda in vino bo potekal v soboto, 21. aprila 2018, v Šmartnem v Goriških brdih. Poleg ustaljenega eno-

-gastronskega dogodka se bodo letos na festivalu predstavili tudi lokalni čebelarji s svojo ponudbo čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov. Rdeča nit bo tudi medena kulinarika. Organizirani bodo delavnice poslikave panjskih končnic in izdelave svečk iz čebeljega voska, ogled čebe-

larskih pripomočkov in čebeljih panjev, vdihovanje aerosola iz čebeljega panja, degustacija čebeljih pridelkov in izdelkov. Vabljeni vsi, ki vas zanima celostna predstavitev čebelarstva dejavnosti in druge ponudbe.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Tekmovanje v kuhanju medenega kotlička

ČZS v sodelovanju s ČD Anton Janša organizira medregijsko tekmovanje v kuhanju medenega kotlička,

ki bo potekalo v nedeljo, 20. maja, na čebelarstvenem prazniku na Breznici pri Žirovnici. Razpis za tekmovanje najdete na spletni strani www.czs.si. Prijave ekip sprejemamo na e-naslovu tanja.magdic@czs.si najkasneje do 5. 5. 2018.

PROGRAM, FINANCIRAN
S PRISPEVKOM
EVROPSKE UNIJE

EVROPSKA UNIJA PODPIRA KAMPANJE,
KI SPODBUJAJO VISOKOKAKOVOSTNE
KMETIJSKE PROIZVODE

Tanja Magdič, vodja projekta

Okrogla miza Čebele in okolje v tehnološki družbi

Ohranjanje čebel v naravnem okolju je izjemnega pomena, saj je čebela nepogrešljiva živalska vrsta za ravnovesje ekosistema. Vendar vsi pokazatelji stanja dokazujejo, da postaja vse bolj ogrožena vrsta. Vzrok tiči v sedanjem netrajnostnem konceptu tehnološkega razvoja, ki temelji na plenilskem odnosu do narave. Zaznavamo množico izjemno resnih težav, ki se nanašajo na svet čebel in drugih organizmov, ki tvorijo mrežo življenja. V okviru prireditve ob praznovanju svetovnega dneva čebel ČZS v sodelovanju s ČD Domžale in ČD Lukovica organizira okroglo mizo z naslovom *Čebele in okolje v tehnološki*

družbi, ki bo **20. 4. 2018 ob 17. uri v prostorih ČZS**. Na okrogli mizi bodo sodelujoči gostje govorili o področjih, ki so pomembna za preživetje čebel:

- **Anton Komat**, naravovarstvenik, bo predstavil pereče posledice za naravo uničujočega koncepta industrijskega kmetijstva in posledice degradacije kulturne krajine za življenje čebel;
- **dr. Gorazd Pretnar**, Center za medicinsko mikrobiologijo, bo predstavil posledice uničevanja habitatov, biotske pestrosti in izumiranje rastlinskih in živalskih vrst;
- **Roman Mavec**, Kmetijski inštitut Slovenije, bo predstavil 25-letno dobro prakso sobivanja intenzivnega sadjarstva in čebelarstva na enem mestu;

- **mag. Peter Firbas**, zasebni raziskovalec, bo predstavil obremenjenost narave s toksiki in testiranje čebel na prisotnost toksikov;
- **dr. Janko Božič**, Biotehniška fakulteta, bo predstavil razloge in rešitve za odpravljanje vzrokov za odmiranje čebel in uporabo tehnoloških znanj za upravljanje naravnih virov in novih načinov pridelave hrane, vključno s čebelarstvom;
- **Boris Seražin**, predsednik Strokovnega združenja profesionalnih čebelarjev, bo predstavil problematiko podnebnih sprememb in čebeljih paš v naravi.

Okroglo mizo bo povezovala Andreja Čokl. Vljudno vabljeni!

ČZS, ČD Domžale in ČD Lukovica

Slovenski čebelnjaki za ohranjanje narodne zavesti – slovenski čebelnjak v Trstu

ČZS je uspešno kandidirala na razpisu za Slovence v zamejstvu in po sve-

tu. Pridobili smo sredstva za postavitve slovenskega čebelnjaka v italijanski zamejski skupnosti. Želja ČZS je, da v prihodnjih letih v vseh slovenskih zamejskih skupnostih postavi slovenske čebelnjake. V čebelnjaku bo našlo dom deset čebeljih družin in bo postavljen

do 20. maja 2018. Oskrbovali ga bodo zamejski čebelarji iz Društva slovenskih čebelarjev Trst. Menimo, da bomo s tem projektom prispevali k utrjevanju in ohranjanju narodne in kulturne identitete Slovencev v zamejstvu.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Odprtje učnega čebelnjaka, prilagojenega za osebe na invalidskem vozičku

Pred letom dni so se na pobudo slovenskega čebelarja g. Andreja Severja zbrali predsednik Apimondie Philip McCabe, predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Dane Kastelic, predsednik ČD Semič Bojan Pavlin, predsednik ČZS Boštjan Noč in g. Andrej Sever z namenom podpisa listine o skupnem sodelovanju in pomoči pri vključevanju oseb na invalidskih vozičkih v delo s čebelami. Da bi obljudba

prešla od besed k dejanjem, sta ČZS in ZPS združila moči in že lansko leto začela pripravo priročnika o usposabljanju invalidov za čebelarstvo in zbiranje sredstev za postavitve učnega čebelnjaka, prilagojenega osebi na invalidskem vozičku. V sodelovanju vseh in ob veliki podpori posameznikov in podjetij bo čebelnjak postavljen že v mesecu aprilu. Čebelnjak bo postavljen v Murski Soboti v neposredni bližini Društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije, Noršinska ulica 14, 9000 Murska Sobota. Odprtje čebelnjaka bo v sredo, 25. 4. 2018, ob 17.00. Svojo

udeležbo na odprtju čebelnjaka so že potrdili predsednik Društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije g. Stanko Novak, predsednik Sekcije čebelarjev na ZPS g. Ljubo Janžič, predsednik ČZS g. Boštjan Noč, predsednik ZPS g. Dane Kastelic, župan občine Murska Sobota dr. Aleksander Jevšek, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Dejan Židan ter predstavnica Ministrstva RS za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti. Spoštovane čebelarke in čebelarji se vidimo na odprtju čebelnjaka.

Aleš Bozovičar, svetovalac JSSČ

Sveta maša pri kapelici sv. Ambroža na Brdu pri Lukovici

Vse čebelarke, čebelarje in druge vabimo, da se v sredo, 18. 4. 2018, ob

17. uri ob kapelici sv. Ambroža pri Čebelarstvu Slovenije udeležite svete maše, darovane za vse pokojne čebelarje minulih let ter za dobro čebelarstvo letino. Daroval jo bo domači župnik g. Pavel Okoliš. Po končani

sveti maši bo sledilo družabno srečanje ob čebelnjaku ČD Lukovica. V primeru slabega vremena bo maša v cerkvi na Brdu pri Lukovici. Vljudno vabljeni!

ČZS in ČD Lukovica

Še se lahko pridružite najbolj množični predstavitvi čebelarstva v Sloveniji, letos 20. aprila!

Dan odprtih vrat slovenskih čebelarских društev in zaključek natečaja Polepšajmo čebelam domovanje in spoznajmo čebelarje.

Slovenski čebelarji bomo tudi letos množično sodelovali na dogodku Dan odprtih vrat slovenskih čebelarjev 2018. Gre za dogodek, ki ga čebelarji organizirajo že tradicionalno in bo **letos potekal 20. aprila**.

Leto 2018 je tudi leto kulturne dediščine, zato je ČZS že v lanskem letu ob Tradicionalnem slovenskem zajtrku objavila natečaj poslikave panjskih končnic z naslovom *Polepšajmo čebelam domovanje in spoznajmo čebelarje* za učence druge triade OŠ in čebelarke krožke. Namen natečaja je, da bodo

Slovenski osnovnošolci bodo po zadnjih podatkih posvojili več kot 1000 čebeljih družin.

poslikane panjske končnice izpod otroških rok dobile svoje mesto na pravih čebeljih panjih pri bližnjem čebelarju. Tako bo vsak otrok posvojil čebeljo družino in navezal stike s čebelarjem. Učenci iz OŠ bodo čebelarjem predali poslikane panjske končnice v **petek, 20. aprila 2018, torej ob Dnevu odprtih vrat slovenskih čebelarских društev**.

Ta dan bomo poleg predaje panjskih končnic čebelarji izkoristili tudi za predstavitev dejavnosti na področju čebelarstva, kot so: ogled čebelnjaka, predstavitev čebelarstva in čebeljih pridelkov in izdelkov, predstavitev shem višje kakovosti ... Poudarili bomo pomen opravljanja čebelarске dejavnosti in avtohtone kranjske čebele kot pomembne opraševalke za kmetijstvo in pridobivanje hrane. ČZS, JSSČ, bo k sodelovanju povabila slovenske občine in župane z namenom, da se pridružijo dogodkom v lokalnih okoljih. Povabili bomo tudi predstavnike državnih organov in institucij.

Društva, ki se še niste prijavila, vabimo, da pošljete izpolnjeno prijavnico za sodelovanje najkasneje **do 5. aprila 2018 na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si**

kelj@czs.si (prijavnico v elektronski obliki dobite na spletni strani ČZS: www.czs.si pod rubriko Za čebelarje > Obrazci in programi > Ekonomika > Prijavnica). Prosimo, da izpolnite rubrike v prijavnici zaradi lažje nadaljnje koordinacije in promocije dogodka. Označite, če boste potrebovali promocijski material, in navedite lokacijo prevzema materiala. Material boste lahko prevzeli na sedežu ČZS ali na občnem zboru ČZS 7. 4. 2018. Natančen seznam sodelujočih društev z lokacijami in datumi bomo objavili pred dogodkom na spletni strani ČZS. Seznam bomo posredovali tudi medijem. Vse dodatne informacije dobite na telefonski številki: 01/729 61 04.

Nataša Lilek in Nataša Klemenčič Štrukelj, svetovalki JSSČ

Kri in čebele, da življenje teče dalje

To je slogan skupnega projekta ČZS in Rdečega križa Slovenije, s katerim želimo medsebojno sodelovati pri spodbujanju in razvijanju krvodajalstva ter prve pomoči med čebelarji. Dnevno Zavod Republike Slovenije za transfuzijsko medicino za nemoteno oskrbo potrebuje kar 150 litrov krvi. **Zato čebelarke in čebelarji, pokažite, da tako kot čebele z opraševanjem tudi mi lahko z darovanjem krvi omogočimo, da življenje teče dalje.** Čebelarška krvodajalska akcija bo potekala od 7. do 20. maja 2018 na spodaj navedenih mestih po vsej Sloveniji. Ob prihodu vas prosimo, da poveste, da ste čebelar/ka, in presežimo številko 400 darovalcev ter izpolnimo zastavljeni cilj.

Aleš Bozovičar, JSSČ

Preglednica krvodajalskih akcij do 21. maja 2018*

Datum	Kraj
3. maj, 7.30–11.00	Luče – v Osnovni šoli
3. maj, 4. maj, 7.00–13.00	Trebnje – v Galaksiji
4. maj, 7.30–10.00	Sv. Trojica v Slovenskih goricah – v osnovni šoli
7. maj	Maribor – pred podjetjem Henkel Slovenija
7. maj, 8. maj, 9. maj, 7.00–13.00	Postojna – v Dijaškem domu SGLŠ
9. maj, 7.30–10.00	Starše – pred vaškim središčem Starše
10. maj, 7.00–10.00	Kozje – v Motelu Ribnik
10. maj, 11. maj, 7.00–13.00	Ajdovščina – v prostorih Ljudske univerze
11. maj, 7.30–10.00	Miklavž na Dravskem polju – v osnovni šoli
14. maj, 7.30–11.00	Ponikva – v osnovni šoli
14. maj, 7.00–13.00	Vipava – v Vojašnici Janka Premrla Vojka
15. maj, 16. maj, 7.00–13.00	Tolmin – v ČŠOD Tolmin
16. maj, 7.30–10.00	Pesnica pri Mariboru – v osnovni šoli
17. maj, 7.00–12.00	Kobarid – v telovadnici osnovne šole
17. maj, 7.00–11.00	Slovenske Konjice – v dvorani Konjičanka
18. maj	Ljubljana – v Zavodu RS za transfuzijsko medicino
19. maj, 7.00–11.00	Slovenska Bistrica – v prostorih gasilskega društva
21. maj, 7.30–11.00	Grad – v osnovni šoli
21. maj, 22. maj, 7.00–13.00	Domžale – v Domžalskem domu

* Na odvzem krvi lahko pridete krvodajalci tudi v okviru delovnega časa transfuzijskih služb (www.ztm.si/krvodajalstvo/kdaj-in-kje-lahko-darujem/delovni-cas/).

Projekt *Kar sejemo, to žanjemo* s promocijo setve sončnic

Projekt *Kar sejemo, to žanjemo* bo tudi letos namenjen spodbujanju setve sončnic. Sončnice, ki jih pogosto vidimo kot okras vrtov, sejemo tudi kot kulturne rastline, ki jih lahko v celoti izkoriščamo, saj uporabimo vse dele rastline. So tudi bogata paša za čebele, semena sončnic pa so primerne tudi za uživanje, lahko rečemo, da so pomembna hrana za čebele, ljudi in živali. S svojo sončno rumeno barvo ustvarjajo čudovit videz krajine in so pravzaprav okras vsakega vrta.

K sodelovanju bomo povabili partnerje projekta *Kar sejemo, to žanjemo*, ki so sodelovali že prejšnja leta. Pridružile se bodo kmetijske šole, ki bodo sejale sončnice, to so: Biotehniški center Naklo, Grm, center biotehnike in

turizma Novo mesto, Biotehniška šola Rakičan, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, Šolski center Šentjur in Biotehniška šola Ptuj. Poleg sodelujočih šol projekt podpirajo še: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Semenarna Ljubljana, d.o.o., Izobraževalni center Piramida Maribor in Biotehniška fakulteta.

Letos želimo poudariti vsestransko uporabnost sončnic. Izpostavili bomo pomen pridobivanja sončnic za pridelavo hladno stiskanega olja, za pridobivanje sončničnih semen, ki jih lahko uživamo kot prigrizek in uporabimo v pekovski industriji. Sončnice poleg tega, da so bogata paša za čebele, uporabljamo tudi za krmo živine in tudi za krmljenje ptic.

Projekt bomo podprli s promocijskimi dogodki, v katerih bomo še po-

sebej poudarili uporabnost sončnic. Več informacij o projektu lahko pričakujete v naslednji številki SČ-ja in na spletni strani ČZS www.czs.si.

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Anketni vprašalnik Nevrološke klinike za vse čebelarje

Kot priložo tej številki revije ste prejeli vprašalnik, ki smo ga sestavili na Nevrološki kliniki v Ljubljani. **Na-**

menjen je VSEM čebelarjem, ne glede na starost, spol ali pridružene bolezni. Njegov namen je ugotoviti, ali bi čebeljli strup morda lahko pomagal preprečevati ali zdraviti Parkinsonovo bolezen. S tem ko nanj odgovorite, morda prispevate k razvoju novega načina zdravljenja, zato bomo vaših odgovo-

rov zares veseli. Za to, da bodo rezultati vprašalnika povedni, pa je ključno, da nanj odgovorite v čim večjem številu. Za sodelovanje se vam že vnaprej najlepše zahvaljujemo.

Raziskovalna skupina
Nevrološke klinike UKC Ljubljana
pod vodstvom Maje Kojović

Nove nalepke za med višje kakovosti

UO ČZS je na predlog Komisije za ekonomiko čebelarjenja sprejel predlog o izdelavi posebnih nalepk, s katerimi bodo lahko svoj med označevali čebelarji, vključeni v shemo višje kakovosti Slovenski med. Za vsako zaščite-

no vrsto medu je izdelana nalepka, ki opredeljuje tudi botanični izvor. Nabava nalepk bo možna za vse dimenzije kozarca za med slovenskega porekla in je v barvni kombinaciji s prelepko, ki označuje zaščiteno geografsko označbo. Nabava novih nalepk bo možna že v letošnji sezoni. O tem, kdaj bodo na voljo, vas bomo obvestili.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Nova prelepka za čebelje pridelke v podporo SDČ-ju

Obveščamo vas, da bo letos možna nabava nove prelepke za čebelje

pridelke v podporo SDČ-ju. Prelepka bo opremljena z logotipom SDČ-ja. Prav je, da slovensko pobudo in prvo praznovanje SDČ-ja obeležimo tudi na svojih cenjenih čebeljih pridelkih in izdelkih. Nabava bo možna v krat-

kem, o čemer vas bomo tudi obvestili.

Nataša Lilek,
svetovalka JSSČ

Svetovanja in delavnice terenskih svetovalcev JSSČ

Že je prišel čas, ko bomo imeli prva dela s čebelami in bomo naleteli na prva vprašanja in težave na tem področju. Za odgovore in pomoč so vam

na voljo terenski svetovalci, ki delujejo na posameznih območjih. Seznam terenskih svetovalcev in območij, ki jih pokrivajo, je objavljen na spletni strani ČZS. Poleg samih nasvetov s področja tehnologije čebelarjenja vam lahko pomagajo tudi z nasveti s področja

osnovne odbire čebeljih družin, varne hrane in ekonomike. Prav tako se lahko udeležite delavnic, primernih za ta čas, na katerih bodo terenski svetovalci predstavili področja osnovne odbire in dobre tehnološke prakse v čebelarstvu. Aleš Bozovičar, svetovalec JSSČ

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
5. apr.	18.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Dušan Milinković	ČD Sela pri Otovcu	g. Milinković 030/604 090
11. apr.	18.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Dušan Milinković	Nekdanja srednja šola Metlika	g. Šuklje 031/431 065
12. apr.	17.00	Pomen izvajanja rejskega programa	Franc Kobe	Kmetijska šola Grm, Novo mesto	g. Kobe 041/940 606
12. apr.	18.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Franc Podrižnik	prostori Občine Šoštanj, Šoštanj	g. Drev 051/341 748
12. apr.	19.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Franc Kobe	Kmetijska šola Grm, Novo mesto	g. Kobe 041/940 606
16. apr.	17.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Franc Podrižnik	gasilski dom, Ravenska vas, Trbovlje	g. Vetršek 041/545 677
17. apr.	18.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Rajko Anzeljc	ČD Ilirska Bistrica	ga. Urh 031/423 322
18. apr.	17.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Klavdijo Babič	OŠ Dekani	g. Babič 030/604 036
18. apr.	18.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Rajko Anzeljc	Gasilski dom, Begunje pri Cerknici 25	g. Vičič 031/390 290
21. apr.	10.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu	Klavdijo Babič	učni čebeljak Hrastovlje	g. Babič 030/604 036
25. apr.	19.00	Delo v čebeljaku	Janez Markič	Zadruga Medvode, Cesta ob Sori 11, Medvode	g. Ločniškar 051/636 504

Urniki usposabljanj v aprilu

Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. **Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti izkaznico ČZS!** Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si. **Na usposabljanja o apitehničnih ukrepih, Smernicah dobrih higienskih navad**

(osnovne in obnovitvene) s seboj obvezno prinesite veterinarski dnevnik. **VF NVI izvaja** znotraj Programa izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel izobraževanja v naslednjih vsebinskih sklopih: **1. sklop:** Prepoznavanje bolezenskih znakov bolezni pri čebeljih družinah; **2. sklop:** Ugotavljanje in zdravljenje najpogostejših bolezni pri čebeljih družinah; **3. sklop:** Ukrepi za zaščito zdravja čebel s področja obvladovanja varoze;

4. sklop: Poznavanje zdravil za zdravljenje bolezni pri čebeljih družinah, sledljivost nabave in uporabe zdravil, ustrezno shranjevanje zdravil in neškodljivo odstranjevanje neuporabljanih zdravil; **5. sklop:** Pravilna uporaba zdravil za zdravljenje bolezni pri čebeljih družinah, vodenje in hranjenje evidenc; **6. sklop:** Izobraževanje čebelarjev začetnikov s področja zdravstvenega varstva čebel.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
4. apr.	16.00	OSNOVNE Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Mag. Andreja Kandolf Borovšak	ČRIC Gorenjske, Rožna dolina 50a, Lesce	ga. Kalan Razinger 031/628 499
4. apr.	16.00	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Čebelarški dom Slivnica pri Mariboru, Mariborska cesta 10, Orehova vas	g. Lipnik 041/760 567
4. apr.	18.00	5. sklop*	mag. Ivo Planinc	Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Ulica padlih borcev 26, Šempeter pri Gorici	g. Planinc 041/740 805
4. apr.	18.00	3. sklop*	Anita Vraničar Novak	O.Š. Jožeta Gorjupa Kostanjevica, Grajska cesta 2, Kostanjevica na Krki	ga. Vraničar Novak 041/649 495

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
6. apr.	16.00	6. sklop*	Mateja Ratiznojnik	Biotehniška šola Rakičan, Lendavska 3, Murska Sobota	ga. Ratiznojnik 031/622 730
6. apr.	17.00	5. sklop*	mag. Ivo Planinc	Ljudska univerza Postojna, Ljubljanska cesta 2, Postojna	g. Planinc 041/740 805
6. apr.	18.00	3. sklop*	Jerica Vreček Šulgaj	Ribiški dom Litija, Savska cesta 3, Litija	ga. Vreček Šulgaj 041/650 158
9. apr.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Nataša Klemenčič Štrukelj	Otročji kino v centru Laškega	g. Šolar 030/604 069
11. apr.	18.00	3. sklop*	Anita Vraničar Novak	Metelkov dom, Škocjan 67, Škocjan	ga. Vraničar Novak 041/649 495
13. apr.	17.00	3. sklop*	mag. Ivo Planinc	Osnovna šola Bovec, Trg golobarskih žrtev 17, Bovec	g. Planinc 041/740 805
18. apr.	16.00	6. sklop*	Suzana Skerbiš	Pri Atelšku, Povir 52a, Sežana	ga. Skerbiš 041/645 763
23. apr.	17.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	Nataša Lilek	Čebelarstva soba Petra Pavla Glavarja, Vesela gora 10, Šentrupert	g. Tratar 041/824 920

* Program izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel (vsi izvajalci so dr. vet. med.). ** Usposabljanja iz Programa ukrepov na področju čebelarstva.

Knjižica *Zdravnik svetuje*

ČZS je v sodelovanju s prim. Petrom Kapšem, dr. med., izdala knjižico z naslovom *Zdravnik svetuje*, v kateri so predstavljeni čebeljih pridelki, njihove koristi in način uporabe. Knjižica s 36

A5-stranmi je v pdf obliki brezplačno na voljo na spletni strani ČZS, če pa bi jo čebelarji želeli v fizični obliki, jo lahko naročijo v tajništvu ČZS. Cena knjižice v prednaročilu za 50 kosov, kar je tudi najmanjša možna dobavljiva količina, je 25 EUR in dodatno po-

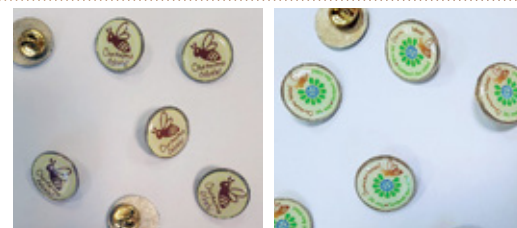
štnina. Kasneje bo cena za 50 kosov 30 EUR in poštnina, v primeru pošiljanja po pošti. Prednaročila zbiramo do 15. 4., stik Barbara Dimc, barbara.dimc@czs.si, 01/729 61 00.

Tajništvo ČZS

Priponki Svetovni dan čebel in Ohranimo čebele

Na ČZS so na voljo nove priponke v slovenskem jeziku ob svetovnem dnevu čebel. Pripravili smo dve različici z napisom Svetovni dan čebel in Ohra-

nimo čebele. Cena ene priponke je 2,00 EUR. Za pošiljanje po pošti je minimalno naročilo pet priponk. Naročila sprejemamo v tajništvu: barbara.dimc@czs.si ali 041/370 409.

Tajništvo ČZS Priponka Ohranimo čebele Priponka Svetovni dan čebel

Ob prvem praznovanju svetovnega dneva čebel naj pri vseh čebelarjih zaplapolajo zastave ...

Slovenski čebelarji smo lahko ponosni, da bomo 20. maja praznovali svetovni dan čebel. Ker smo v preteklosti čebelarji že pokazali, da je v slogi moč, pokažimo tudi tokrat Sloveniji in svetu, da smo ponosni na svoje korenine, dosežke in da smo čebelarji. Zato

naj na 1. svetovni dan čebel z naših domov, čebelnjakov ... plapolajo čebelarske zastave. Zastave si lahko priskrbite v tajništvu ČZS pri Barbari Dimc. Cena zastave znaša 30,50 EUR.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Oblačila za prosti čas

Ker v letošnjem letu obeležujemo praznovanje prvega svetovnega dneva čebel, si priskrbite svoj kos oblačila. Naročila sprejemamo v tajništvu ČZS na 041/370 409, 01/729 61 00 ali barbara.dimc@czs.si. Oblačila pošljemo tudi po pošti.

Tajništvo ČZS

Artikel	Cena v € z DDV
Polo majica, M in Ž, velikosti S-XXXL, 67-% bombaž in 33-% poliester	18,30
Majica, M in Ž, velikosti S-XXXL, 67-% bombaž in 33-% poliester	15,30
Vetrovka, M in Ž, velikosti S-XXXL, iz materiala, ki je odporen proti dežju in vetru, 100-% poliester	60,70
Kapa s ščitnikom, 100-% bombaž	7,9

PRODAM

Svež, zamrznjen cvetni prah, pakiran po 5 kg (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Cvetni prah in hojev med (Vuhred), tel.: 02/887 37 33.

Akacijev, cvetlični, lipov in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Akacijev, cvetlični, lipov, kostanjev in gozdni med ter matični mleček, tel.: 041/587 573.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in ajdov med lastne pridelave ter nekaj čebeljih družin na 10 AŽ-satih, s panji, tel.: 041/252 695.

Cvetlični, kostanjev in gozdni med ter tovornjak za prevoz čebel Mercedes 709D s 56 10-satnimi AŽpanji, od tega 26 naseljenih, tel.: 051/430 900.

Cvetlični, kostanjev in gozdni med v 80-kilogramskih sodih, možna dostava (severna Primorska), tel.: 041/881 830.

Cvetlični in gozdni med v sodih po 80 kg, kristaliziran, pridelan v sistemu SMGO, tel.: 031/892 952.

Paketne čebele – ometence 1,2 kg čebel, z maticami iz 2017, po 10. maju, tel.: 031/617 394.

Sedem rezervnih družin na 5, 6, 7 in 9 AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 041/639 597.

Nekaj čebeljih družin na AŽ-satih (Pivka), tel.: 041/817 124.

Nekaj čebeljih družin na 5, 7 in 10 AŽ-satih, vse z lanskimi maticami (osrednja Slovenija), tel.: 070/267 502.

Nekaj družin na 7 AŽ-satih z lanskimi maticami in nekaj AŽ-panjev, 10-satarjev, tel.: 040/269 204.

Nekaj čebeljih družin na 7 AŽ-satih, cena po dogovoru (okolica Ivančne Gorice), tel.: 041/727 456.

Nekaj čebeljih družin na 10 AŽ-satih (Pivka), tel.: 05/757 21 83, 041/567 682.

Nekaj čebeljih družin na LR 1/1-satih (Posavje), tel.: 041/763 271.

Nekaj močnih čebeljih družin na 7 in 10 AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 040/291 102.

Nekaj močnih čebeljih družin na 1/1 LR-satih, z lanskimi maticami (Ribnica), tel.: 041/290 841.

Čebele na AŽ-satih, tel.: 041/868 121.

Čebele na 10 ali 20 LR-satih, s panji ali brez, ter panje, satnike in sončni talilnik, tel.: 040/984 013.

Čebelje družine z lanskimi maticami na 7 in 9 AŽ-satih (okolica Celja), tel.: 040/688 876.

Čebelje družine na AŽ-satih (okolica Rogaške Slatine), tel.: 041/822 366.

Čebelje družine na AŽ-satih (okolica Ljubljane), tel.: 041/759 100.

Čebelje družine na AŽ-satih ter cvetlični in gozdni med (okolica Kočevja), tel.: 041/491 307.

Čebelje družine na AŽ-satih, s celotnimi nakladnimi AŽpanji, dobava takoj (Cerkno), tel.: 031/892 952.

Čebelje družine na 5 AŽ-satih (okolica Cerknega), tel.: 041/857 086.

Čebelje družine na 5 AŽ-satih (okolica Tolmina), tel.: 041/876 838.

Čebelje družine na 5 in 6 AŽ-satih, v aprilu, tel.: 041/960 085.

Čebelje družine na 5 in 7 AŽ-satih ter ometalnik (Logatec), tel.: 041/782 143.

Čebelje družine na 5, 7 in 10 AŽ-satih, s panji ali brez, z lanskimi maticami (okolica Domžal), tel.: 041/244 590.

Čebelje družine na 5, 7 in 10 AŽ-satih, z označenimi maticami (Pomurje), tel.: 041/284 645.

Čebelje družine na 5 in 10 AŽ-satih (okolica Kranja), tel.: 041/647 427.

Čebelje družine na 6 ali več 2/3 LR-satih, sadike evodije, RF-koš za 2/3 LR-sate za točilo, tel.: 041/410 152.

Čebelje družine na 6, 7 ali 10 AŽ-satih (Tabor), tel.: 03/572 73 43, 031/766 533.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih (Cerkno), tel.: 031/232 003.

Čebelje družine na 7 in 10 AŽ-satih (okolica Kranja), tel.: 031/846 674.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih (Vrhnika), tel.: 041/727 131.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 041/515 004.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih, z lanskimi maticami, zdrave in močne, satje večinoma lansko, tel.: 041/386 697.

Čebelje družine na 7 in 9 AŽ-satih, ugodno, tel.: 01/562 64 58.

Čebelje družine na 7 in 10 AŽ-satih (Prekmurje), tel.: 031/301 298.

Čebelje družine na 7 in 10 AŽ-satih, v sredini aprila (Prekmurje), tel.: 031/301 298.

Čebelje družine na 9 AŽ-satih (Primorska), tel.: 031/643 925.

Čebelje družine na 9 AŽ-satih, konec aprila (okolica Kranja), tel.: 041/545 009.

Čebelje družine na 9 AŽ- in LR-satih, tel.: 041/768 351.

Čebelje družine na 10 AŽ-satih, s panji ali brez, tel.: 04/572 10 72.

Čebelje družine na 1/1, 3/4 LR- in AŽ-satih, lahko s panji (Bela krajina), tel.: 040/888 979.

Čebelje družine na 1/1 in 2/3 LR-satih, kompletno s panji in drugo opremo, na začetku aprila (Bela krajina), tel.: 031/553 293.

Čebelje družine na 1/1, 2/3 LR- in AŽ-satih, ugodno, ter cvetni prah (Kočevje), tel.: 040/455 855.

Tri lepe čebelje družine na 7 AŽ-satih (okolica Ljubljane), tel.: 041/689 055.

Tri močne čebelje družine na 7 AŽ-satih (Planinsko polje), tel.: 041/822 094.

Štiri čebelje družine na 5 in štiri na 7 AŽ-satih (Godovič), tel.: 031/619 189.

Štiri naseljene AŽ 9-satarje, skupaj s prikolicco, ter 10 čebeljih družin na 10 AŽ-satih (okolica Ptuja), tel.: 031/552 169.

Štiri čebelje družine na 7 AŽ-satih (Horjul), tel.: 041/241 788.

Pet čebeljih družin na 7 AŽ-satih, z lanskimi maticami, konec aprila (Dolenjska), tel.: 040/603 493.

Pet čebeljih družin na LR-satih, z lanskimi maticami, tretirane proti varoam na eko način (Bela krajina), tel.: 031/393 818.

Šest čebeljih družin na 7 AŽ-satih in 18 na 10 AŽ-satih, s panji, možnost satja v medišču, tel.: 031/244 601.

10 čebeljih družin na 7 AŽ-satih (Podravje), tel.: 051/609 812.

10 čebeljih družin na 8 AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 031/269 475.

10 čebeljih družin na 10 AŽ-satih (Prekmurje), tel.: 041/343 535.

10 čebeljih družin, nekatere s panji, lanske matice (okolica Tolmina), tel.: 051/726 980.

10 čebeljih družin na AŽ-satih (Naklo), tel.: 040/670 456.

10 gospodarskih čebeljih družin na 10 AŽ-satih (Bela krajina), tel.: 041/203 331.

12 čebeljih družin, 8 na 7 ter 4 na 10 satih, z lanskimi maticami, po prvem maju (okolica Maribora), tel.: 02/671 90 89.

15 čebeljih družin na 10 AŽ-satih (Ptuj), tel.: 041/864 166.

17 čebeljih družin na LR-satih, 10 2/3 in 7 1/1 (okolica Šentjurja), tel.: 031/518 411.

30 čebeljih družin skupaj z AŽ-panji 9-, 10- in 11-satarji (okolica Tolmina), tel.: 051/342 674.

Čebelarska tehcnica
www.apiscale.eu **samo 95,40 EUR**

- ločen brezžični display
- spremljanje moči družin
- spremljanje donosa medicne
- pravočasno ukrepanje ob rojenju
- pravilno krmljenje
- za vse vrste panjev

041/844-482
 Matevž Strgar s.p., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljica

40 čebeljih družin na 5, 9 in 10 AŽ-satih ter zamrznjen cvetni prah (okolica Brežic), tel.: 051/341 321.

Več čebeljih družin na AŽ-satih (okolica Grosuplja), tel.: 031/895 933.

Več čebeljih družin na 5 do 10 AŽ-satih (Slovenj Gradec), tel.: 040/555 992.

Več čebeljih družin na 7 AŽ-satih, v aprilu (Prekmurje), tel.: 041/340 408.

Več čebeljih družin na 7 ali 9 AŽ-satih (Novo mesto), tel.: 031/796 931.

Več čebeljih družin na 7, 9 in 10 AŽ-satih, tel.: 031/426 702.

Več čebeljih družin na 9, 10 in 11 AŽ-satih, s panji (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Suh les, prizme bora, debeli- na pribl. 11 cm, dolžina 6 m, primerne za izdelavo brunarice, čebelnjaka, pribl. 9 m³, tel.: 040/525 202.

Večje število 2/3 in 1/1 LR-satni- kov, lahko z novimi rogljičnimi nakladami, tel.: 041/772 399.

Večje število čebeljih družin na 10 satih, tel.: 041/938 529.

Več čebeljih družin na 5 AŽ-satih, cena po dogovoru (okolica Podčetrška), tel.: 03/582 31 38, 031/718 949.

Močne in zdrave čebelje družine na 5, 6 in 7 AŽ- ali DB-satih (Pri- morska), tel.: 051/470 907.

Zdrave močne čebelje družine na 5 in 8 AŽ-satih z lanskimi maticami iz selekcijske vzreje, tel.: 051/390 898.

Lipove deske in plohe, zračno sušene, pribl. 2 m³, tel.: 031/228 964.

Suhe lipove deske, 25 in 50 mm, ter propolis (Bela krajina), tel.: 031/615 927.

AŽ-satnike, lahko zažičene in z vstavljenimi satnicami, tel.: 041/722 286.

Zažičene AŽ-, LR-, DB- in Zander satnike ter družine na 5 satih (Kobarid), tel.: 031/870 709.

Osem AŽ-panjev, 9- in 10-satnih, s hrastovimi čeli ter jelovo skrinjo (Ribnica na Dolenjskem), tel.: 031/788 790.

60 10-satnih AŽ nakladnih panjev z vso opremo, malo rabljenih, cena po dogovoru (Metlika), tel.: 041/333 240.

Deset naseljenih 1/1 LR-panjev ter zabojnik za njihov prevoz (Nova Gorica), tel.: 040/972 913.

Nove AŽ-panje (Dolenjska), tel.: 041/223 564.

AŽ-panje, 11-, 10-, 9- ter 7-satne, prašilčke, 9- in 5-satne, ter nakla- dne AŽ 7-satarje, tel.: 041/840 357.

Nove AŽ 7- in 10-satarje, tudi 3-etažne, možna menjava za čebelje družine, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Nove nakladne AŽ-panje, 11S ter rabljene 1/1 LR-panje, cena po dogovoru (okolica Ljubljane), tel.: 031/458 752.

Zabojnik za 61 panjev, brez čebe- ljih družin, panji so stari 2 leti, imajo begalnice in inox mrežice, tel.: 041/938 529.

Ometalnik za čebele, dvojni pogoj, nerjaveč (Dolenjska), tel.: 031/480 444.

Seme facelije (okolica Domžal), tel.: 041/244 515.

10 zbiralnikov čebeljega strupa, skoraj novih, in 10 novih stekel ter sistem za pobiranje strupa znotraj panja, tel.: 041/938 529.

Sadike drena (Kočevje), tel.: 031/389 605.

Svečano čebelarstvo obleko, moško, št. 54, komplet, nošeno dvakrat, izdelava Kreft, Nazarje, po polovični ceni (Naklo), tel.: 051/222 797.

Parcelo, 18.000 m², na robu vasi, z možnostjo gradnje in ekološke- ga čebelarstva, cena po dogovoru (Slap ob Idriji), tel.: 041/255 811.

AŽ-satnike, zažičene ali zgolj navrtane, kakovostno izdelane (Krško), tel.: 041/236 256.

Čebelje družine na 6, 7 in 10 AŽ-satih ter 1/1 LR-satih, možna dostava, za začetnike dodatne ugodnosti, tel.: 040/165 921.

40 močnih čebeljih družin na 7 AŽ-satih ter kakovosten cvetlični, kostanjev, gozdni in smrekov med, v sodih ali kozarcih (Ljublja- na), tel.: 041/645 433.

KUPIM

Čebele z mladimi maticami na 7 AŽ-satih, Savinjska dolina ali Kozjansko, tel.: 031/209 011.

AŽ-satnike, tel.: 040/269 204.

Slovenski čebelar in vse čebe- larske knjige, izšle do leta 1961, možna menjava, tel.: 041/611 377.

RAZPISI ZA STOJIŠČA

Spletna stran ONS: <https://ečebelar.czs.si>. ● Telefonski odzivnik: 01/729 61 20.

Vse vloge morajo biti v skladu s Pravilnikom o katastru čebelje paše, čebelarškem pašnem redu in programu napovedi medenja.

ČD	Čebelja paša	Rok za oddajo vlog	Naslov za oddajo pisne vloge	Informacije
Gornji Grad*	smreka	30. 4. 2018	ČD Gornji Grad, Novo naselje 48, 3342 Gornji Grad	g. Fale 031/540-871
Kanal - Brda	akacija	11. 4. 2018	Darja Žnidarčič, Kidričeva 13, 5213 Kanal	ga. Žnidarčič 031/391 451
Moravske Toplice	akacija	15. 4. 2018	ČD Moravske Toplice, Ivanci 39, 9222 Bogojina	g. Čiček 041/530 688
Nova Gorica	akacija	15. 4. 2018	Mitja Bavdaž, Prvomajska 90, 5000 Nova Gorica	g. Bavdaž 041/975 393
Pivka	akacija in gozd	12. 5. 2018	Dejan Sanabor, Petelinje 28, 6257 Pivka	g. Sanabor 041/933 366
Selnica ob Dravi	gozd	15. 5. 2018	Tone Hiter, Spodnji Boč 46b, 2341 Selnica ob Dravi	g. Hiter 041/579 642
ČD Šempeter	akacija	10. 4. 2018	Danilo Konič, Kempršče 18a, 5290 Šempeter pri Gorici	g. Konič 051/683 717

Povprečna cena medu v pro- daji na drobno v letu 2017

Komisija UO ČZS za ekonomiko čebelarjenja je na redni seji, 1. 3. 2018, sprejela sklep, na podlagi katerega je v skladu s 13. členom Pravilnika o katastru

čebelje paše, čebelarškem pašnem redu in programu napovedi medenja (Ur. l. RS, št. 60/13) ugotovila in potrdila pov- prečno ceno medu v prodaji na drobno v letu 2017, ki jo je potrdil tudi UO na svoji redni seji 15. 3. 2018. Ta je osnova za obračun povračila stroškov, ki jih imajo

izvajalci pašnega reda pri razporejanju čebel. **Povprečna cena medu v prodaji na drobno v letu 2017 je bila 11,87 EUR/kg.** Po pravilniku se pašnina obračuna- va v vrednosti 10 odstotkov od cene 1 kg medu v prodaji na drobno.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Sušilniki SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in taljenje kristaliziranega medu, sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Blaž Okorn, s. p.
Sp. Sorica 1a
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net
www.susilnicesadja.si

Sušilniki spadajo med subvencionirano
čebelarstvo opremo.

■ Za člane ČZS 4% popusta ■

www.krze.si

TRADICIONALNA IZDELAVA
VSEH VRST AŽ PANJEV
NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES
ROGLJICENI (CINKANI) SPOJI

PRI ENKRATNEM NAKUPU
DESETIH PANJEV
VAM PODARIMO
PRAŠILČEK

MIZARSTVO
KRZE
1936

Idrijska 10, 1360 Vrhnika

041 420 200 01/755-13-17

Za člane ČZS nudimo 5 % popust pri nakupu čebelarstvo opreme
v vrednosti nad 50 EUR.

LYSON

Točilo, 6 kaset, kombinirano za AŽ in LR,
avtomatsko samoobračalno,
cena: 1620,16 €

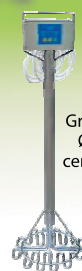
Točilo, 4 satno, univerzalni koš,
motorni pogon,
cena: 547,00 €

Zaščitni kombinizon
več vrst,
cena: 32,00 €

Inox sončni
topilnik - mali,
cena: 184,46 €

Grelec za med
Ø 250 mm,
cena: 409,00 €

Komora za
dekristalizacijo medu,
cena: 1220,61 €

Panj american
langstroth, barvan,
cena: 74,49 €

Trietažni panj AŽ, 10 satni,
standard s kontrolo varoe,
cena: 179,00 €

Panj AŽ, 10 satni,
standard s kontrolo varoe,
cena: 115,00 €

Pogače in BIO sladkor
za krmljenje čebel –
ugodno

*vse cene vsebujejo DDV

Drugo čebelarstvo opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o., Ulica Staneta Rozmana 16, 8340 Črnomelj, M: +386 40 745 750, +386 40 748 588, +386 31 695 485
Delovni čas trgovine Črnomelj: pon.–pet.: 09.00–13.00 in 16.00–19.00, sob.: 08.00–12.00

Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale, M: +386 40 269 870

Delovni čas trgovine Domžale: pon.: 9.00–16.00, tor.: 9.00–16.00, sre.: 9.00–17.00, čet.: 9.00–16.00, pet.: 9.00–16.00, sob.: 8.00–12.00
www.belokranjski-hram.si, facebook – belokranjski hram, E: info.belokranjski-hram@t-2.si

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZAČETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (rogljični spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873
www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo *Strgar* d.o.o., Prišičeva ulica 10 a, 1291 Škoflja
 Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

DOLINŠEK MARJAN S.P.,
 IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
 MD OPREMA

Osmukalniki, kateri ne plesnijo.

Gladež 27
 1411 Izlake
 mobi: 041 985 313
 tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
 e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

www.cebelar.net

NA ZALOGI: Za več informacij pokličite: **041 222 665**

PANJI AŽ
 NAKLADNI AŽ PANJI
 SATNIKI (ZBITI IN NEZBITI)
 PANJI LR
 POGAČE - HONEY BEE PRO
 IZOLACIJSKA PENA
 DRUGA ČEBELARSKA OPREMA

PANJ AŽ 10 satni
 Cena: **99 eur**

Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

Izdelava prevoznih čebelnjakov AŽ- in nakladnih

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
Telefon: 031 681 589

Čebelarška oprema Seražin

Nudimo:

- Čebelnjake
- Panje
- Točila
- Pripomočki za odkrivanje satov
- Opremo za rokovanje s sodi
- Predelavo kamionov

Obiščite nas na spletni strani:
www.cebelarska-oprema.si
 e-mail: **boris@serazin.si**
 tel: **041-728-119**

Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

- izdelavo satnic iz vašega voska,
- odkup voska,
- nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: **www.cricg.si** ali **031/628 499**

Medikoel

KONCENTRATI ZA MEŠANJE V MED
 Pri nas dobite kakovostne koncentrate za mešanje v med

- koncentrat ameriškega slamnika (125 g),
- koncentrat soka rdeče pese (125 g),
- koncentrat smrekovih vršičkov (500 g).

POLNJENJE MEDU V VREČKE
 Za vas napolnimo med v priročno pakiranje, v 8 gramске vrečke. Naj bo vaš med, v praktični embalaži, prisoten povsod, tako v gostinskih lokalih, kot v vsakem pohodniškem nahrbtniku.

INHALACIJA IZ PANJA
 Z inhalacijskimi seti API-AEROSOL I, API-AEROSOL II in API-AEROSOL Plus lahko izvajate aerosolno apiterapijo iz panja. Izbirate lahko med seti z naravnim vlekrom in seti s prisilnim vlekrom.

Medikoel d.o.o., Jalnova cesta 2, 4240 Radovljica, T: 04 537 85 10, M: 041 618 775, info@medikoel.com, www.medikoel.com, www.s-mediko.com

Zapustili so nas

ANTON ČRČEK
1937–2017

V oktobru 2017 nas je nepričakovano zapustil naš dolgoletni vestni čebelar Anton Črček iz vasi Šalinci blizu Ljutomeru. Med vožnjo v bolnišnico se je ustavilo njegovo plemenito srce. Čebelariti je začel leta 1970, kot član ČD Križevci pri Ljutomeru. Bil je skromen in predan čebelar, z izrednim čutom za svojih 30 čebeljih družin in čebelarke kolege, ki ga bomo ohranili v najlepšem spominu. Za svoje zasluge je prejel odličje A. J. III. stopnje in več društvenih priznanj. Za Tončkove čebelice po njegovem odhodu skrbita hčerka in zet.

ČD Križevci

JOŽE KRIŽAN
1941–2017

V lanskem letu je naše ČD Rogatec zapustil Jože Križan iz Loga pri Rogatcu. Čebelarjem našega društva

se je pridružil davnega leta 1961. Čebelaril je za svojo dušo in veselje, zelo rad je imel naravo, v kateri je užival s svojimi čebelicami. Zelo rad je sodeloval pri dejavnostih, ki smo jih izvajali v društvu. Za svoje delo je prejel odličje A. J. III. stopnje. Jožeta bomo ohranili čebelarji ČD Rogatec v lepem spominu.

ČD Rogatec

FRANC BERTONCELJ
1933–2017

Konec decembra 2017 nas je nepričakovano zapustil. Rodil se je 1933 v Dražgošah in že kot devetletni deček okusil strahote vojne. Po vojni se je s svojimi starši in sestrama preselil na Češnjico pri Kropi. Z velikimi napori so zgradili novo hišo, za katero sta kasneje zelo lepo skrbela z ženo Marto. Franc je bil ljubitelj narave. Velik del svojega življenja je gojil čebele in zanje zelo

lepo skrbel. Vedno je bil ponosen član ČD Radovljica in ČZS. Vedno je bil prisoten na občnih zbiorih, izletih in izobraževanjih. Njegova družina, čebelarji in čebele ga bomo pogrešali.

ČD Radovljica

ZVONKO KOKALJ
1. 1. 1933–28. 12. 2017

Zvonko Kokalj se je rodil v stari kmečki rodbini v vasi Trebija v Poljanski dolini. S sedmimi leti je začel s svojim starejšim bratom Rajkom čebelariti. Zaradi spleta okoliščin je moral zapustiti domačijo in čebele.

Kasneje so ga v Celju na njegovem domu obiskale čebele, ogrebel jih je, dal v zaboje in kasneje v panj. Od takrat je neprekinjeno čebelaril, vse do smrti, kar dvainštirideset let. Svoje znanje in izkušnje je rad delil. Nazadnje je imel štirideset panjev. Bil je inovativen, zelo ustvarjalen na več področjih. Zase in za druge je izdelal nekaj čebelnjakov in veliko opreme ter panjev. Prejel je odličje A. J. III. in II. stopnje. Proti koncu leta 2017 se je ustavilo njegovo veliko srce.

ČD Vojnik

Obvestilo

Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Osmrtnice do 80 besed so brezplačne.

Uredništvo

Miha Kunstelj s. p., inž. Jože Kunstelj s. p.

Zavrti 41, 1234 Mengeš
Tel.: 031/352 797, 01/723 70 27
E-pošta: jm-kunstelj@amis.net
www.mj-kunstelj.com

Čebelarji jopiči, kombinezoni, klobuki, kape, rokavice, pajčolani ...
Čebelarstva točila in posode za med, rezervni deli za točila, motorji
(80 in 110 W), ročni pogoni ...

NOVO! Izdelki za zaščito: čebelarke obleke iz mrežaste tkanine, gumijaste rokavice (odporne proti kislini), rokavice iz debelega usnja, klobuk s kovinsko mrežo.

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
Telefon & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
Ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
Sobota 8.00–12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Vabimo
vas na hišni sejem
pri trgovini Wachs-Hödl
28.-29. april
od 8.00 do 18.00 ure.

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:

od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure
sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana
Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelska oprema in drobní pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
GSM 051 614 683
www.kipgo.net; kipgob@gmail.com
PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA
☎ (01) 729 61 30, e-mail: cebelarna.lukovica@gmail.com

IZDELUJEMO:
-PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S
-PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
-PANJE AŽ 3E 9S, 10S, po naročilu 11S
-PANJI AŽ KOZINC 11+3

ZABOJNIKI ZA PREVOZ AŽ IN LR PANJEV PANJEV

Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo 4% popusta pri gotovinskem nakupu v vrednosti nad 50 EUR v naših prodajalnah.

NUDIMO IZDELAVO SATNIC IZ VAŠEGA VOSKA

-MIN. KOLIČINA VOSKA 10 KG

ČISTEJŠI CVETNI PRAH

OSVEŠČALNIKI ZA CVETNI PRAH ZA AŽ IN LR PANJE

PANJI Z NOTRANJIM SMUKALNIKOM CV. PRAHU

POGAČE
HoneyBeePro
Standard in
HoneyBeePro
Protein

PRIVOŠČITE VAŠIM ČEBELAM NAJBOLJŠE INVERTNE POGAČE

30% VEČJA STIMULACIJA

SESTAVA:
FRUKTOZA 42%
DEKSTROZA 51,5%
MALTOZA 2,5%
TRIOZA 2%
SLADKOR 2%

VENTILACIJSKI KOMBINEZONI IN JOPIČI
-zračni
-narejeni so iz treh slojev tkanine in predstavljajo zato popolno zaščito

OBVIŠČITE NAS V NAŠI SPLETNI TRGOVINI
WWW.KIPGO.NET

PARNI TOPILNIKI VOŠČIN, SONČNI TOPILNIKI LESENI IN IZ NERJAVEČEGA MATERIALA ZA 1 ALI 2 SATA, PREŠE ZA VOŠČINE

OBVEŠČILO:
Dne 30.04.2018 bosta trgovini zaprti

BATUJE	PE LUKOVICA
pon-pet 8.00-11.30	pon-pet 9.00-13.00 13.30-17.00
sub 12.30-16.00	sub 9.00-13.00 13.30-17.00
neb. ZAPRTO	neb. 9.00-13.00

APIS MED®

ČEBELARSTVO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:

ob delavnikih 9.00-12.00

15.00-17.00

ob sobotah 9.00-12.00

apis.med93@gmail.com

10-SATNI AŽ-PANJ

NAKLADNI AŽ-PANJ

IZOLACIJSKA PENA

ČEBELJE POGAČE

LASTNA PROIZVODNJA

CENA 1,20 EUR/KG

NAD 150 KG CENA 1,15 EUR/KG

100-KG RSF-POSODA

10%-ZNIŽANJE -

AKCIJSKA CENA 87,3 EUR

PRAŠILČEK

AŽ 3-, 5-, 7- IN 9-SATNI

TRIETAŽNI AŽ-PANJ

GREJNIKI ZA MED

VIŠINA 80 CM 187 EUR

VIŠINA 100 CM 197 EUR

KAKOVOSTNA RSF-

TOČILA IN POSODA

STANDARDNI LR-

IN DVOTRETINJSKI

LR-PANJ

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,25 EUR/kg. ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosek (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoče (do 90%) s posebnim postopkom posedanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosek. ■ Odkupujemo vosek po največ 5,00 EUR/kg. ■ Prodamo čebelje družine na AŽ- in 2/3 LR-satih. ■ Priznana vzrejališče čebeljih matic Debevec. Sprejemamo prednaročila.

• Panji so izdelani natančno in kakovostno. • Kakovostna izdelava po ugodni ceni. • Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

Doživite POREKLO

SLOVENSKI MED

z zaščiteno
geografsko označbo

KOČEVSKI GOZDNI MED

z zaščiteno
označbo porekla

KRAŠKI MED

z zaščiteno
označbo porekla

Vsebina tega promocijskega oglasa predstavlja le stališča avtorja in je v njegovi izključni odgovornosti. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.